

บทที่ 4

การวิเคราะห์ การเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ของครูสอน วงฆ้อง และผลงานที่ได้รับการถ่ายทอดจากพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทีน)

ศิลปิน เป็นผู้มีความสำคัญมาก เพราะผลงานต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดออกมานั้น ย่อมบ่งบอกถึงการแสดงออกทางศิลปะด้วยความเป็นเลิศ การแสดงออกก็จะแฝงไปด้วยความสามารถ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของคน

การบรรเลงเพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ของครูสอน วงฆ้อง นั้น จึงมีเอกลักษณ์ทางสังคีตเฉพาะของตัวเอง ซึ่ง สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบ และระเบียบวิธีการบรรเลงฆ้องวงใหญ่

นอกจากเอกลักษณ์ทางสังคีตแล้ว การบรรเลงเพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ของครูสอน วงฆ้อง ยังมีกลวิธีพิเศษ ซึ่งก็หมายถึงการใช้เม็ดพรายต่าง ๆ ที่มีความยาก สลับซับซ้อนและต้องใช้ความสามารถเพิ่มมากขึ้นกว่าการบรรเลงปกติ เม็ดพรายต่าง ๆ เช่น การกรอด การกวาด การไขว้ การประคอบ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้การบรรเลงเพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ มีความไพเราะ และได้แนวที่เหมาะสมกับรูปแบบของเพลง

การบรรเลงเพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ของครูสอน วงฆ้อง นั้น เป็นที่ยอมรับในวงการดนตรีไทยและจากบุคคลทั่วไป ว่ามีความไพเราะยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเพลงที่ใช้เดี่ยว การปฏิบัติกลวิธีพิเศษ การควบคุมเสียงของเครื่องดนตรีได้อย่างยอดเยี่ยม ด้วยความสามารถที่เป็นเลิศอย่างยิ่ง ทำให้ครูสอน วงฆ้อง เป็นศิลปินที่ทรงคุณค่าในการนำมาทำการวิเคราะห์การใช้กลวิธีพิเศษเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา การบรรเลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ต่อไป

ข้อกำหนดเบื้องต้นในการบันทึกโน้ต เพลงไทย

ในการดำเนินการวิเคราะห์ผลงานการบรรเลงเพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ ของครูสอน วงฆ้องนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดกรณีศึกษาไว้ 2 เพลง คือ เพลงเดี่ยวดอกไม้น้ไพร 3 ชั้น ซึ่งเป็นผลงานของครูสอน วงฆ้อง และเพลงเดี่ยวตะแบ 3 ชั้น เป็นเพลงที่ครูสอน วงฆ้อง ได้รับการถ่ายทอดจากพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทีน) ในเพลงดอกไม้น้ไพร 3 ชั้น นั้น ผู้วิจัยได้คัดมาจากหนังสือ อาศรมศึกษา : อาจารย์นิกร จันทศร ซึ่งเป็นงานนิพนธ์ของ

ผู้วิจัยเอง โดยจะนำโน้ต เพลงทั้ง 2 เพลง บันทึกไว้ที่ภาคผนวก ในการดำเนินการวิเคราะห์
 กรณีศึกษาได้ใช้สัญลักษณ์ สำหรับการบันทึกผลงานเพลง โดยการบันทึกเป็นโน้ตตัวอักษร
 ค ร ม ฟ ช ล ท ซึ่งแทนเสียงคนตรีดังนี้

ค	=	เสียงโค
ร	=	เสียงเร
ม	=	เสียงมี
ฟ	=	เสียงฟา
ช	=	เสียงชอล
ล	=	เสียงลา
ท	=	เสียงที

และได้ใช้สัญลักษณ์ตัวอักษรนี้ แทนเสียงของฆ้องวงใหญ่ มีทั้งหมด 16 ลูก เรียงจากลูกทวนไป
 หาลูกยอด ดังต่อไปนี้

ลูกที่ 1	เสียงเร	ใช้สัญลักษณ์	ร
ลูกที่ 2	เสียงมี	ใช้สัญลักษณ์	ม
ลูกที่ 3	เสียงฟา	ใช้สัญลักษณ์	ฟ
ลูกที่ 4	เสียงชอล	ใช้สัญลักษณ์	ช
ลูกที่ 5	เสียงลา	ใช้สัญลักษณ์	ล
ลูกที่ 6	เสียงที	ใช้สัญลักษณ์	ท
ลูกที่ 7	เสียงโค	ใช้สัญลักษณ์	ค
ลูกที่ 8	เสียงเร	ใช้สัญลักษณ์	ร
ลูกที่ 9	เสียงมี	ใช้สัญลักษณ์	ม
ลูกที่ 10	เสียงฟา	ใช้สัญลักษณ์	ฟ
ลูกที่ 11	เสียงชอล	ใช้สัญลักษณ์	ช
ลูกที่ 12	เสียงลา	ใช้สัญลักษณ์	ล
ลูกที่ 13	เสียงที	ใช้สัญลักษณ์	ท
ลูกที่ 14	เสียงโค	ใช้สัญลักษณ์	ค
ลูกที่ 15	เสียงเร	ใช้สัญลักษณ์	ร
ลูกที่ 16	เสียงมี	ใช้สัญลักษณ์	ม

ในการบันทึกผลงานการบรรเลงเพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ของครูสอน วงฆ้อง นั้น ได้บันทึกโน้ตตัวอักษรอยู่บนตาราง 2 ชั้น ชั้นบนคือส่วนที่บันทึกแทนการบรรเลงด้วยมือขวา และชั้นล่างคือส่วนที่บันทึกแทนการบรรเลงด้วยมือซ้าย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- - - คร	- ฟ - ซ	- ล - ซ	- ฟ - ร	- - - ซล	- - - คร	- ฟ - -	ซล - ซ
ท ↗	ฟ ซ	ล ซ	ฟ ร	ฟ ↗	ท ↗	ฟ	ล ซ

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนเทคนิคต่าง ๆ ในการบรรเลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่

1. แทนการสะบัดขึ้น
2. แทนการสะบัดลง
3. แทนการกวาดจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง (กวาดขึ้น)
4. แทนการกวาดจากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ (กวาดลง)
5. X(ซ) แทนการไขว้มือ โดยการใช่มือซ้ายข้ามไปตีลูกที่มีเสียงสูง
6. X(ช) แทนการไขว้มือ โดยการใช่มือขวาค้ามไปตีลูกที่มีเสียงต่ำ
7. (ป) แทนการประคบมือ
8. ⊕ แทนการกรอ

รายละเอียดของการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์ผลงานการบรรเลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงดอกไม้ไพร 3 ชั้นและ เพลงทะเล 3 ชั้นนั้น มีรายละเอียดดังนี้

- สังคีตลักษณ์ (Form)
- บันไดเสียง (Scale)
- จังหวะ (Rhythm)
- การใช้เมื่อดพราย (Embellishment)

สังคิตลักษณ์ (Form)

จากการวิเคราะห์พบว่าเพลงดอกไม้ไทร 3 ชั้น เป็นเพลง 2 ท่อน มีความคลี่คลายของการซ้ำทำนองเกิดขึ้น ดังรูปแบบต่อไปนี้

ท่อน 1 ก / ข / ข / ค /

ท่อน 2 ก / ข / ค / ง / จ / ง /

จะพบว่าเพลงดอกไม้ไทรนี้ เป็นเพลงประเภท 2 ท่อน จากการแบ่งส่วนของประโยคเพลง จะแบ่งได้เป็นดังนี้ ท่อน 1 จะแบ่งได้เป็น 4 ส่วน ท่อน 2 จะแบ่งได้เป็น 6 ส่วน (ส่วนละ 2 บรรทัด) และจากการแบ่งส่วนย่อยนี้ พบความคลี่คลายของการซ้ำทำนองดังที่แสดงไว้ข้างต้น

จะเห็นว่าส่วนที่มีการซ้ำทำนอง คือ ท่อน 1 ส่วน ข นั่นก็คือ ส่วนที่ 2 กับส่วนที่ 3 ใช้สัญลักษณ์ ข และ ข แทนตามลำดับ เนื่องจากในส่วนที่ 3 นั้น เปรียบเสมือนเที่ยวเปลี่ยนของส่วนที่ 2 (หมายถึงทำนองส่วนเดิมได้รับการปรุงแต่งเป็นสำนวนใหม่ แต่ยังคงรักษาความยาว - ลูกตกและบันไดเสียงของสำนวนเดิมไว้อย่างเคร่งครัด)

ท่อน 2 ส่วน ง นั่นก็คือ ส่วนที่ 4 กับส่วนที่ 6 ถึงแม้ว่าทำนองในส่วนที่ 6 จะแตกต่างกับส่วนที่ 4 แต่ในเรื่องของทำนองหลักตามหลักการประพันธ์เพลงไทยนั้น ถือกันว่าเป็นรูปลักษณะเหมือนกัน (อนุโลมว่าเป็นมือฆ้องเดียวกัน) จึงใช้สัญลักษณ์ ง แทนเหมือนกัน นอกจากนี้ยังมีส่วนที่เหมือนกันในระหว่างท่อน 1 กับท่อน 2 คือ การขึ้นต้นของทำนองเพลงใน 8 ห้องแรกของส่วนที่ 1 ท่อนที่ 1 กับใน 8 ห้องแรกของส่วนที่ 1 ท่อนที่ 2 จะเป็นการใช้สำนวนเดียวกัน

การจบของทำนองเพลง ในส่วนที่ 4 ของท่อน 1 กับในส่วนที่ 6 ของท่อน 2 จะใช้สำนวนในการจบเพลงที่เหมือนกัน

ในส่วนของเพลงทะเลแสนั้น จะพบว่าเป็นเพลงประเภท 2 ท่อน จากการแบ่งส่วนของประโยคเพลงแบ่งได้ดังนี้ ท่อน 1 จะแบ่งได้เป็น 4 ส่วน ท่อน 2 แบ่งได้เป็น 8 ส่วน (ส่วนละ 2 บรรทัด) พบความคลี่คลายของการซ้ำทำนองดังนี้

ท่อน 1 ก/ข/ค/ค/

ท่อน 2 ก/ข/กข/ค/ง/ค/จ/จ/

จะเห็นว่าในท่อน 1 นั้น เกิดการซ้ำทำนองในส่วน ค คือส่วนที่ 3 กับส่วนที่ 4 ถึงแม้ว่าการเคลื่อนทำนองนั้นจะแตกต่างกัน แต่ทั้ง 2 ส่วนนี้มีทำนองลูกตกเป็นสำนวนเดียวกันท่อน 2 แบ่งได้ 8 ส่วน และได้มีส่วนของการซ้ำทำนองคือในส่วนที่ 3 ได้เกิดการซ้ำทำนองกับส่วนอื่นถึง 2 ส่วนด้วยกัน ก็คือส่วน ก และส่วน ข ซึ่งเป็นการซ้ำทำนองที่ใช้ท่วงทำนองและลักษณะลูกฆ้องเดียวกัน ต่อไปคือส่วน ค เกิดการซ้ำทำนองระหว่างส่วนที่ 4 กับส่วนที่ 6 ซึ่งก็เป็นการซ้ำทำนองและลักษณะลูกฆ้องเดียวกัน และการซ้ำทำนองสุดท้ายในส่วน จ คือ ส่วนที่ 7 กับส่วนที่ 8 โดยใน 4 ห้องแรกของส่วนที่ 8 นั้น เปรียบเสมือนเที่ยวเปลี่ยนของ 4 ห้องแรกของส่วนที่ 7 และก็กลับเข้ามาที่ทำนองเดียวกันใน 4 ห้องหลัง

ส่วนของเพลงทะเลแสนั้น จะพบว่าเป็นเพลงประเภท 2 ท่อน จากการแบ่งส่วนของประโยคเพลงแบ่งได้ดังนี้ ท่อน 1 จะแบ่งได้เป็น 4 ส่วน ท่อน 2 แบ่งได้เป็น 8 ส่วน (ส่วนละ 2 บรรทัด) พบความคลี่คลายของการซ้ำทำนองดังนี้

ท่อน 1 ก/ข/ค/ค/

ท่อน 2 ก/ข/กข/ค/ง/ค/จ/จ/

จะเห็นว่าในท่อน 1 นั้น เกิดการซ้ำทำนองในส่วน ค คือส่วนที่ 3 กับส่วนที่ 4 ถึงแม้ว่าการเคลื่อนทำนองนั้นจะแตกต่างกัน แต่ทั้ง 2 ส่วนนี้มีทำนองลูกตกเป็นสำนวนเดียวกันท่อน 2 แบ่งได้ 8 ส่วน และได้มีส่วนของการซ้ำทำนองคือในส่วนที่ 3 ได้เกิดการซ้ำทำนองกับส่วนอื่นถึง 2 ส่วนด้วยกัน ก็คือส่วน ก และส่วน ข ซึ่งเป็นการซ้ำทำนองที่ใช้ท่วงทำนองและลักษณะลูกฆ้องเดียวกัน ต่อไปคือส่วน ค เกิดการซ้ำทำนองระหว่างส่วนที่ 4 กับส่วนที่ 6 ซึ่งก็เป็นการซ้ำทำนองและลักษณะลูกฆ้องเดียวกัน และการซ้ำทำนองสุดท้ายในส่วน จ คือ ส่วนที่ 7 กับส่วนที่ 8 โดยใน 4 ห้องแรกของส่วนที่ 8 นั้น เปรียบเสมือนเที่ยวเปลี่ยนของ 4 ห้องแรกของส่วนที่ 7 และก็กลับเข้ามาที่ทำนองเดียวกันใน 4 ห้องหลัง

บันไดเสียง (Scale)

บันไดเสียง คือ การกำหนดทางหรือระดับเสียงของเครื่องดนตรี การกำหนดทางบนเครื่องดนตรีไทยนั้นมิได้กำหนดโดยใช้ความถี่ของเสียงเป็นหลัก แต่ใช้การกำหนดตามระดับเสียง

ของเครื่องดนตรีเป็นหลัก¹

การดนตรีไทย เราได้แบ่งทางตามลักษณะของวง ออกเป็น 7 ทาง คือ

1. ทางเพียงออล่าง
2. ทางใน
3. ทางกลาง
4. ทางเพียงอบบน
5. ทางนอก
6. ทางกลางแหบ
7. ทางชวา

คำว่ากลุ่มปัญจมูล (Pentacentric) หมายถึงบันไดเสียงที่ใช้เสียงหลักอยู่ที่ 5 เสียง หรือเรียกว่ากลุ่มของ 5 เสียง ยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

คร ม X ช ล X	เรียกว่า	ทางนอก	
ช ล ท X ร ม X	เรียกว่า	ทางใน	เป็นต้น

บันไดเสียงของเพลงดอกไม้ไทร

สำหรับเพลงดอกไม้ไทรนี้ ถ้ากำหนดให้จำนวนเพลงแบ่งออกเป็น 20 ประโยค² ท่อน 1 เท่ากับ 8 ประโยค ท่อน 2 เท่ากับ 12 ประโยค จะพบกลุ่มปัญจมูลดังนี้

ท่อนที่ 1

ประโยคที่ 1	$ช ล ท \times ร ม \times + ค ร ม \times ช ล \times$
ประโยคที่ 2	$ค ร ม \times ช ล \times$
ประโยคที่ 3	$ค ร ม \times ช ล \times$
ประโยคที่ 4	$ค ร ม \times ช ล \times$
ประโยคที่ 5	$ค ร ม \times ช ล \times$

¹มานพ วิสุทธิแพทย

² 1 ประโยค เท่ากับ $\frac{1}{2}$ จังหวะ ของหน้าทับปรบไ้สามชั้น

ประโยคที่ 6	ค ร ม × ช ล ×
ประโยคที่ 7	ค ร ม × ช ล ×
ประโยคที่ 8	ค ร ม × ช ล ×

ท่อนที่ 2

ประโยคที่ 1	ช ล ท × ร ม × + ค ร ม × ช ล ×
ประโยคที่ 2	ท ค ร × ฟ ช ×
ประโยคที่ 3	ฟ ช ล × ค ร ×
ประโยคที่ 4	ฟ ช ล × ค ร ×
ประโยคที่ 5	ท ค ร × ฟ ช × + ฟ ช ล × ค ร ×
ประโยคที่ 6	ค ร ม × ช ล ×
ประโยคที่ 7	ท ค ร × ฟ ช × + ฟ ช ล × ค ร ×
ประโยคที่ 8	ท ค ร × ฟ ช ×
ประโยคที่ 9	ท ค ร × ฟ ช ×
ประโยคที่ 10	ค ร ม × ช ล ×
ประโยคที่ 11	ค ร ม × ช ล ×
ประโยคที่ 12	ค ร ม × ช ล ×

จะพบว่าเพลงดอกไม้ไทร ใช้บันไดเสียงที่ประกอบด้วยกลุ่มปัญจมูล 4 กลุ่ม คือ

ช ล ท × ร ม ×	=	ทางใน
ค ร ม × ฟ ช ×	=	ทางนอก
ท ค ร × ฟ ช ×	=	ทางเพียงอบบน
ฟ ช ล × ค ร ×	=	ทางเพียงออล่าง

บันไดเสียงของเพลงทะเลเย

เพลงทะเลเยนี้ มีจำนวนเพลง 24 ประโยค ในท่อน 1 มี 8 ประโยค ท่อน 2 มี 16 ประโยค จะพบกลุ่มปัญจมูลดังนี้

ท่อน 1

ประโยคที่ 1	ฟ ช ล ค ร
-------------	-----------

ประโยคที่	2	ฟชล ดร
ประโยคที่	3	ฟชล ดร
ประโยคที่	4	क्रम चल + फचल दर
ประโยคที่	5	ฟชล ดร
ประโยคที่	6	ฟชล ดร
ประโยคที่	7	ฟชล ดร
ประโยคที่	8	ฟชล ดร

ท่อน 2

ประโยคที่	1	ฟชล ดร
ประโยคที่	2	ฟชล ดร
ประโยคที่	3	ทคร ฟช + ฟชล ดร
ประโยคที่	4	ทคร ฟช
ประโยคที่	5	ฟชล ดร
ประโยคที่	6	ฟชล ดร
ประโยคที่	7	ฟชล ดร
ประโยคที่	8	ฟชล ดร
ประโยคที่	9	ฟชล ดร
ประโยคที่	10	ฟชล ดร
ประโยคที่	11	ทคร ฟช
ประโยคที่	12	ทคร ฟช
ประโยคที่	13	ฟชด ดร
ประโยคที่	14	ทคร ฟช
ประโยคที่	15	ฟชล ดร
ประโยคที่	16	ทคร ฟช

จะพบว่าเพลงทะเลแย ใช้บันไดเสียงที่ประกอบด้วยกลุ่มปัญญามูล 3 กลุ่ม คือ

ฟชล	ดร	=	ทางเพียงออล่าง
क्रम	चल	=	ทางนอก
ทคร	फच	=	ทางเพียงออบน

จังหวะ (Rhythm)

1. จังหวะฉิ่ง หมายถึง การแบ่งจังหวะที่ตีด้วยเสียงฉิ่ง เพื่อให้รู้จังหวะหนัก – เบา ซึ่งโดยปกติจะตีสลับกันไป คือตีฉิ่งทีหนึ่งและตีฉับทีหนึ่ง ยึดถือฉิ่งเป็นจังหวะเบา และฉับเป็นจังหวะหนัก³

2. จังหวะหน้าทับ หมายถึงการยึดถือเอาจังหวะหน้าทับเป็นเกณฑ์ คือเมื่อตีหน้าทับหมดไป 1 จบ หรือ 1 เที้ยว จะเรียกว่า “หนึ่งจังหวะหน้าทับ” ถ้าตี 2 จบก็จะเรียกว่า “สองจังหวะหน้าทับ”⁴

เพลงดอกไม้ไทร เป็นเพลงที่จัดอยู่ในประเภทหน้าทับปรบไถ่ โดยเพลงดอกไม้ไทรนั้นมีองค์ประกอบคือ

ท่อน 1 มี 4 จังหวะหน้าทับ

ท่อน 2 มี 6 จังหวะหน้าทับ

ส่วนเพลงทะแย่นั้น

ท่อน 1 มี 4 จังหวะหน้าทับ

ท่อน 2 มี 8 จังหวะหน้าทับ

การใช้เม็ดพราย (Embellishment)

ในการดำเนินการวิเคราะห์ เรื่องการใช้เม็ดพรายในการเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงดอกไม้ไทรนี้ จะทำการวิเคราะห์ทั้งเพลงเดี่ยวและวิเคราะห์ทำนองหลักไปพร้อมๆกัน โดยจะทำการวิเคราะห์ทีละประโยคในแต่ละประโยคจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ วรรคทำและวรรครับ

³มนตรี ตราโมท. “ศัพท์สังคีต” 2507.

⁴เรื่องเดียวกัน

วิเคราะห์เพลงดอกไม้ไทร

ประโยคที่ 1 ทำนองหลัก

- ช - ช	-- ล ท	- ร - ท	- ล - ช	- ฟ ม ร	- ม - ช	- ม - ฟ	ช ล - ค
---------	--------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

พบว่าประโยคนี้ ในวรรคทำนองนั้นเป็นการขึ้นต้นเพลงที่อยู่ในทางใน (ชลท รม) ส่วนในวรรครับนั้นจะเป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นทางนอก ซึ่งเสียงสุดท้ายนั้นตกที่เสียง 1st degree จึงเป็นสำนวนปลายเปิด ซึ่งมีความต้องการที่จะมีประโยคถัดไป เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

- ม ม ม	- ร - ค	ร ม ร ค	ท ท - ล	ร ม ช -	ล ช - -	ช ล ช -	- - - ค
ล ช ม	ร ค	ม ร ค	ท ล ล	ค ↗ ม	↘ ร ม	↗ ฟ ค	

จะเห็นว่าในการขึ้นประโยคนั้น เริ่มต้นด้วยการเลี้ยวมือ ให้สำนวนมาตกที่เสียง 2nd degree จากนั้นในวรรครับจะใช้การสะบัด เพื่อเชื่อมทำนองจากวรรคทำนองไปหาเสียงสูง จากการวิเคราะห์พบว่าในการขึ้นต้นเพลงเดี่ยวนี้ มีความองอาจ ผึ่งผาย เกรี้ยวกราด และในท้ายประโยคนั้นได้เพิ่มความเข้มข้นขึ้นไปอีก

ประโยคที่ 2 ทำนองหลัก

- ฟ ช ล	- ค - ร	- ม - ร	- ค - ล	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ค	ค ค - ร
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

พบว่าในประโยคนี้ เป็นประโยคที่รับถ่ายทอดจากสำนวนประโยคที่ 1 ซึ่งทั้ง 2 ประโยคนี้ มีความเชื่อมต่อสัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน วรรคทำนองนี้มีสำนวนมาตกที่เสียง 2nd degree และจะมีการใช้เสียงที่ 4th degree ของกลุ่มปัญญามูลซึ่งเป็นทางนอกช่วยเพิ่มสีสันของทำนอง

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

รม - ซ ล	รค ค - -	ร - ม -	ร - ค -	- ม - ล	- ซ - ฟ		ซล ทค ร
ฟ	ล ร	ม ร	ค ล	ร	ร ค	ม รค ซ	ร

พบว่าในประโยคนี้ เริ่มต้นจากมือซ้ายตี 2 เสียง และใช้การสลับขึ้นและสลับลง จะผูกสำนวนจากเสียงสูงลงมายังเสียงต่ำ ซึ่งใช้เทคนิคการตีประคบน้ำปิดเสียง โดยใช้มือซ้ายตีเปิดเสียง แล้วมือขวาตีปิดเสียงตามมือซ้ายลงมาจนหมดวรรค ในวรรครับจะใช้การประคบน้ำตีเป็นคู่ 4 แล้วใช้การตีเรียงเสียงลงมาจากเสียงต่ำและตีเรียงขึ้นไปหาเสียงสูง

ประโยคที่ 3 ทำนองหลัก

- ซ - ค	- - ร ม	- ซ - ม	- ร - ค	- ล - ซ	ซ ซ - ค	ค ค - ร	ร ร - ม
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

พบว่าประโยคนี้ อยู่ในบันไดเสียงทางนอก วรรคทำนองใช้วิธีการตีแบบกระชั้นมือ ผูกสำนวนลงมาเสียงต่ำ และในวรรครับนั้นมีการเคลื่อนทำนองกลับไปสู่เสียงสูง จบลงที่เสียง มี ซึ่งเป็นเสียง 3rd degree ของกลุ่มปัญจมูล

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

- ม ม ม	- - - ม ม	ร ร ค - ร	- ร - ค	รม ซล	ค ร - ค	ทท ล - ซ	- ซ - ม
ม ล ซ	ม	ร ค ร	ค ค	ค ฟ	ท ค	ท ล ซ	ม ม

พบว่าประโยคนี้จะใช้การเสียวมือแล้วสลับลงมาให้สำนวนนั้นเคลื่อนลงมาต่ำ โดยการใช้เทคนิคการตีที่ต้องให้มือซ้ายใช้เสียงต่ำมา 1 Octave ในวรรครับ พบว่าเป็นการเคลื่อนไหวของเสียง โดยการสับมือไล่เสียงขึ้นไป 3 ห้อง จากนั้นก็สับเสียงลงต่ำมาตกที่เสียง มี เป็นเสียง 3rd degree เช่นเดียวกับทำนองหลัก

ประโยคที่ 4 ทำนองหลัก

- - ร ม	ซ ล ซ ม	ซ ร ซ ร	ซ ล ซ ม	ล ซ ค ล	ค ซ ล ม	ซ ม ล ซ	ล ม ซ ร
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ในวรรณคดี มีการผูกสำนวนให้ทำนองนั้นขึ้นอยู่กับที่ เพื่อแสดงความมั่นคงต่อผู้ฟัง ส่วนในวรรณกรรมจะเป็นการดีโดยสลับมือผูกสำนวนให้เคลื่อนลงมาต่ำมาจากที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 2nd degree บ่งบอกความรู้สึกว่าจำเป็นต้องมีทำนองอื่นมาเชื่อมต่อออกไปอีก

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - ร ม	ล ล - ซ ล	ท ร - ท ค	ร ท ล -	ร ค - ล	- ซ - ล	- ซ - ฟ	- ม - ร
ค	ม ฟ	ท ล	ท ซ ม	ล ซ	ฟ ฟ	ฟ ม	ร ค

พบว่าในวรรณคดีของทางเดิวนั้นจะเริ่มด้วยการสลับให้ทำนองนั้นเคลื่อนไปตกที่เสียง มี เหมือนกับทำนองหลัก ซึ่งเป็นเสียงที่ 3rd degree ในวรรณคดีใช้เทคนิคการสลับมือลง แล้วดีสลับมือพร้อมใช้เทคนิคการตีประคบบมือให้ทำนองเคลื่อนมาเสียงต่ำตกลงที่เสียง เร เป็นเสียง 2nd degree ของกลุ่มปัญญามูล

ประโยคที่ 5 ทำนองหลัก

- ซ - ค	- ค ร ม	- ล ซ ม	ซ ม ร ค	- ล - ซ	ซ ซ - ค	ค ค - ร	ร ร - ม
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ทำนองหลักในประโยคที่ 5 มีสำนวนเดียวกับทำนองหลักในประโยคที่ 3 แต่ในวรรณคดีจะเป็นการเปลี่ยนจากเสียงสูงมาเป็นเสียงต่ำ จากการวิเคราะห์พบว่าใช้ในจุดประสงค์เดียวกัน

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

ซ ล ค -	ท ค ร ม	ซ ล ซ -	ล - - -	ซ ล - ซ	- ซ - -	ค ค - -	ร ร - ม
ฟ	ล ซ ค	ฟ ม	ซ ม ร ค	ซ	ร ค	ร	ม

วรรณคดีนั้นจะเริ่มจากการสลับขึ้นแล้วต่อด้วยการสลับลงโดยใช้ลูกสลับนี้เป็นตัวเชื่อมทำนอง ทำให้ทำนองเคลื่อนไปตกที่เสียง โค เป็นเสียง 1st degree ของกลุ่มปัญญามูล เป็นการเพิ่มความเข้มข้นของสำนวนเพลง ส่วนวรรณกรรมนั้นจะเป็นการคลี่คลายสำนวนที่เข้มข้นจากวรรณคดีให้อ่อนลง โดยใช้สำนวนที่มีการเคลื่อนตัวของเสียงที่ห่างกัน

ประโยคที่ 6 ทำนองหลัก

- ฟ ช ล	- ค - ร	- ม - ร	- ค - ล	- ล - ช	ช ช - ล	ล ล - ค	ค ค - ร
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ทำนองหลักในประโยคที่ 6 มีสำนวนเดียวกันกับทำนองหลักในประโยคที่ 2 จากการวิเคราะห์พบว่าใช้ในจุดประสงค์เดียวกันและเป็นการยืนยันในบันไดเสียงเดิม

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - ชล	ร ค ค -	ร - ม -	ร - ค -	รม ช -	ค - ชล	ค ร - -	ค ค - ร
ฟ	ล ร	ม ร	ค ล	ค	ม	ม ฟ	ร ค

พบว่ามีกรณเริ่มต้นของวรรคทำด้วยการสับคี่ขึ้นและสับคี่ลงพร้อมทั้งใช้เทคนิคการประคบบมือสอดแทรกทำนองให้มีสีสัน ในวรรครับนั้นจะเชื่อมทำนองจากวรรคทำด้วยการสับคี่มือเหมือนกัน แต่เป็นการสับคี่ของสำนวนเพลงอย่างห่างๆ เพื่อเป็นการผ่อนคลาของสำนวนเพลง

ประโยคที่ 7 ทำนองหลัก

- ค ร ม	ร ช ร ม	ร ค ร ม	ร ม ฟ ช	- ฟ ช ล	ค ล ช ฟ	ช ล ช ฟ	ช ฟ ม ร
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ในประโยคนี้นำนวนของวรรคทำบรรเลงอยู่ในบันไดเสียงทางนอกลักษณะสำนวนเป็นลักษณะปลายเปิด เคลื่อนขึ้นไปที่สูง เพื่อต้องการประโยคใดประโยคหนึ่งมารับในช่วงต่อไป ในวรรครับพบว่าการรับสัมผัสสำนวนกลอนจากวรรคทำโดยการเคลื่อนกลุ่มเสียงย้อนมาทางกลุ่มเสียงต่ำ ในลักษณะสวนทางกับวรรคทำ

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ลช มร	- ค - ร ม	ฟช ฟ ฟ	- - - ฟช	- - - ชล	- - - ลช	- ฟ - ฟ	มม - -
ม	ค	ช ค	ม	ฟ	ฟ	ค - ร	ม ร

พบว่าเริ่มต้นด้วยการสับคี่ข้ามเสียงในทางลงที่มีลักษณะติดต่อกัน 2 ครั้ง แล้วย้อนกลุ่มเสียงขึ้นด้วยการตีมือซ้ำที่เสียง ซอล และรับด้วยมือขวาที่เสียง โค ในลักษณะคู่ 4 จากนั้นใช้

การสลับ 3 เสียงเรียงชิดติดกันเพื่อส่งเสียงไปยังการลงจบ ส่วนนวนวรรคทำที่เคลื่อนตัวไปยังกลุ่มเสียงสูง ส่วนในวรรครับ พบการสลับขึ้น 3 เสียงและสลับลง 3 เสียง ในเวลาต่อมาจากนั้นใช้ลักษณะการตีคู่ 4 และคู่ 3 เชื่อมกระสวยทำนองในวรรครับนี้ให้เด่นสง่าขึ้นเหมือนกับเดี่ยวแจ่มมอญ และนกดมันเป็นตัว

ประโยคที่ 8 ทำนองหลัก

- ล ช ม	ช ม ร ด	ด ด - ร	ร ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ด
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ในประโยคนี้ พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์ให้เป็นประโยคสุดท้ายของท่อน 1 และพบว่าเป็นประโยคที่แสดงการจบอย่างสมบูรณ์แบบ โดยการเคลื่อนกลุ่มเสียงไปตกที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียง Tonicของกลุ่มปัญจมูล สามารถใช้เป็นสำนวนปิดได้อย่างสมบูรณ์

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ชล ช -	ลช - -	ชล - ด	- ด - ร ม	- - - ชล	รด - -	ม - ม -	ม - ร -
ฟ ↗ ม	↘ ม ร ด	ฟ ↗ ด	ช ↗ ด	ร ↗ ม ฟ	↘ ล ช ม	ช ม	ร ด

พบว่าลักษณะกลุ่มเสียงเกาะเกี่ยวไปกับทำนองหลัก โดยใช้เมื่อดพรายการสลับมาช่วยเสริมทำนองในวรรคทำของเพลงเดี่ยวมีความคมชัดและโลดโผน พลิกแพลง ส่วนในวรรครับนั้นเริ่มด้วยการใช้มือซ้ายบรรเลง 2 เสียงแล้วต่อด้วยการสลับ จากนั้นใช้เมื่อดพรายการตีเดี่ยว ในลักษณะการสลับข้ามเสียง และใช้มือขวาตีเสียง มี ซึ่งอยู่ทางลูกยอด แล้วใช้มือซ้ายตีที่เสียง ซอล เป็นคู่ 6 ลักษณะการบรรเลงเช่นนี้เรียกว่าการเลี้ยว พร้อมใช้เทคนิคการประคบบมือ เพื่อเป็นการผ่อนคลายของบทเพลงให้มีความอ่อนตัวลง

วิเคราะห์ทางเดี่ยวเพลงดอกไม้ทรท่อน 1 เทียบหลัง

ประโยคที่ 1 ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ท ท ท -	ท ท ท -	ช ช ช -	ช ช ช -	ม ม ม -	ม ม ม -	ด ด ด -	ด ด ด -
× (ช) ร	ท	× (ช) ล	ช	× (ช) ช	ม	ช	× (ช) ด

ประโยคนี้เป็นประโยคที่ใช้กลับต้นในท่อนที่ 2 ซึ่งจะเห็นได้ว่าในประโยควรรคทำนั้นเป็นการขึ้นต้นด้วยการใช้เม็ดพรายพิเศษ คือ การไขว้มือทั้งประโยค (ทั้งวรรคทำและวรรครับ) เพื่อเป็นการอวดฝีมือของผู้บรรเลงและทดสอบพลังกำลังของผู้บรรเลงซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝนเป็นอย่างมาก จึงจะสามารถปฏิบัติเม็ดพรายเช่นนี้ได้อย่างแม่นยำ เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าสำนวนนี้มี ความสอดคล้องกับทำนองหลัก

ประโยคที่ 2 ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

ร ร ร -	ร ร ร -	ร ร ร -	ร ร ร -	ร ร ร -	ร ร ร -	ร ร ร -	ร ร ร -
ล	× (ซ) ร	× (ซ) ค	× (ซ) ล	× (ซ) ซ	ซ	× (ซ) ม	ร

พบว่าเป็นการใช้เทคนิคการไขว้มือ เพื่อรับสัมผัสจากประโยคที่ 1 จะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์มุ่งเน้นทดสอบพลังกำลัง ความพร้อมของผู้บรรเลงโดยเฉพาะ การไขว้ในประโยคที่ 2 นี้ จะใช้มือขวาอยู่ที่เสียง เร และมือซ้ายบรรเลงไปตามจังหวะตกของทำนองเพลง

ประโยคที่ 3 ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

ลซ - -	รค - -	ม - ม -	ม - ร -	ลซ - ซ	ล - ท -	ค ท ท -	ค - ร -
↙ ม ร ค	↙ ล ซ ม	ซ ม	ร ค	ซ ล	ท ค	ท ค	ร ม

พบที่ใช้เทคนิคการสะบัดลง 3 เสียง ในลักษณะตีเดียวและใช้เทคนิคการประกบมือช่วยเพิ่มสีสันของทำนองเพลง ให้เคลื่อนไหวลงมาที่เสียงต่ำ ส่วนในวรรครับนั้นใช้การสะบัดในลักษณะมือขวาตี 2 เสียงในทางสูงและใช้มือซ้ายตีหนึ่งเสียงในทางต่ำในลักษณะของคู่ 8 พร้อมทั้งเคลื่อนทำนองเพลงขึ้นไปเสียงสูง แล้วมาจบที่ประโยคเสียง มี เป็นเสียง 3rd degree ในกลุ่มปัญญา

ประโยคที่ 4 ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - ร ม	ซล - ค	ร ม ม ร	- - - -	รค - ล	- ซ - ล	- ซ - ฟ	- ม - -
↙ ค	↙ ฟ	↙ ค ↘ ค	ท ล ซ ม	↙ ล ซ	ฟ ฟ	ฟ ม	ร ค ร

ในประโยคนี้เริ่มต้นด้วยการสลับขึ้น 3 เสียงติดกันเป็นจำนวน 2 ห้อง แล้วใช้มือขวาตีขึ้นไป 2 เสียงและสลับขึ้นอีกครั้ง หลังจากนั้นก็ใช้การสลับลง แล้วใช้มือซ้ายตีเรียงเสียงลงมาตกที่เสียง มี ซึ่งเป็นเสียงที่ 3rd degree ส่วนในวรรครับนั้นก็ใช้เทคนิคการสลับเช่นกันแต่เป็นไปในลักษณะการตีเดี่ยว แล้วใช้การตีสลับมือซ้าย ขวา ให้ทำนองเคลื่อนลงมาที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียง 2nd degree ของกลุ่มปัญญามูล

ประโยคที่ 5 ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ลช - -	- - - -	ค - ซล	ดร - -	รม - ซ	- ซล -	ทล - -	ทดร -
↘ ม ร ค	ทล ซม	↗ ม ฟ	ค	↗ ค ซ	↗ ม ฟ ↗ ค	ซม	ม

พบว่าในประโยคนี้เป็นการสลับลง 3 เสียง ในลักษณะการตีเดี่ยวแล้วใช้มือซ้ายตีไล่เสียงลงมาเสียงต่ำ จากนั้นใช้มือขวากับมือซ้ายตีสลับกันมือละ 1 เสียง แล้วใช้เทคนิคการสลับขึ้นเพื่อที่จะเคลื่อนทำนองไปยังเสียงสูง ในวรรครับนั้น ก็ใช้เทคนิคการสลับขึ้น เพื่อผูกสำนวนจากเสียงต่ำเรียงกันขึ้นไปหาเสียงสูงโดยสร้างทำนองให้สอดคล้องกับทำนองหลัก

ประโยคที่ 6 ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ม - ซล	รค ค -	มซ ฟม	มร - -	รค ค -	ซ - ค -	มร ร -	ค - ม -
↗ ม ฟ	ล ร	ม ร	ค ล	ค ซ	ค ล	ร ค	ม ร

วรรคทำเป็นประโยคที่รับสัมผัสมาจากประโยคที่แล้วจะเห็นได้ว่าเป็นทำนองที่มีความต่อเนื่องกันและมีความกลมกลืนกันมาก โดยใช้เม็ดพรายที่สำคัญ คือ “การสลับ” มีการใช้ทั้ง “สลับขึ้น” และ “สลับลง” พร้อมทั้งยังใช้เทคนิคการประคบบมือเพื่อผูกสำนวนเพลงให้เสียงมาตกอยู่ที่เสียง ลา เป็นเสียง 6th degree ของกลุ่มปัญญามูล ส่วนในวรรครับนั้น เป็นการใช้การสลับในลักษณะที่มือขวาตี 2 เสียงและมือซ้ายตี 1 เสียง เป็นคู่ 8 โดยการผูกสำนวนให้ขึ้นไปทีเสียงสูงแล้วไปตกลงที่เสียง เร ตามทำนองหลัก

ประโยคที่ 7 ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

รร - -	- ซ - ม	ฟ ซ ล -	รม ฟซ	- - - -	ฟซ - ล	- ซ - ฟ	- ม - ร
ซ ร	ร	ค		ฟมรด	ฟ	ฟ ม	ร ค

ในวรรคทำนองใช้ลักษณะการตีซึ่งเป็นเสียงต่ำลงมา 1 Octave เพื่อแสดงลักษณะของเพลงเดี่ยว โดยแยกมือออกเป็นคู่ 12 จากนั้นเป็นการแสดงการเคลื่อนทำนองโดยให้น้ำหนักทางมือขวา ส่วนในวรรครับนั้น จะเป็นการรับสัมผัสมาจากทางวรรคทำนองโดยใช้ชั้นเชิงด้วยการปฏิบัติมือซ้าย เพื่อแสดงความคล่องของผู้บรรเลง

ประโยคที่ 8 ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ซล ซ -	ลซ - -	ซล - ด	- ด - ร ม	- - ซล	รค - -	ม - ม -	ม - ร -
ฟ ม	ฟ ร ค	ฟ ค	ซ ค	ร ม ฟ	ล ซ ม	ซ ม	ร ค

ประโยคนี้ใช้จำนวนเดียวกับกับประโยคที่ 8 ในเที่ยวแรกซึ่งพบว่าผู้ประพันธ์ใช้จำนวนนี้ในวัตถุประสงค์เดียวกัน

ท่อนที่ 2

ประโยคที่ 1 ทำนองหลัก

- ซ - ซ	- - ล ท	- ร - ท	- ล - ซ	- ฟ ม ร	- ม - ซ	- ม - ฟ	ซ ล - ด
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

พบว่าการขึ้นต้นของจำนวนเพลงในท่อนนี้เหมือนกับท่อนที่ 1 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ทล ล -	ท - - -	ฟม ม -	ซ - - -	มร ร -	ลซ ม -	ลซ ซ -	รค ล -
ซ ท	ม ร ท	ร ซ	ท ล ซ	ค ม	ร ซ	ม ล	ซ ค

พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงจำนวนการขึ้นต้นเพลงในท่อน 2 นี้ ในวรรคทำนอง จะใช้เทคนิคการสลับลงในลักษณะการตีเดี่ยวและใช้มือซ้ายบรรเลงไล่เสียงลงไปหาเสียงต่ำจนไปตกที่เสียง ซอล เป็นเสียงที่ 1st degree เป็นเสียงที่ ในกลุ่มปัญญามูล (ซลท ร ม) ส่วนในวรรครับนั้นก็จะใช้เทคนิคการสลับเช่นกัน แต่เป็นการสลับเพื่อไล่เสียงให้เคลื่อนทำนองขึ้นไปหาเสียงสูงแล้วไปตกที่เสียง โด เป็นเสียงที่ 1st degree ของกลุ่มปัญญามูล (ค ร ม ซ ล)

ประโยคที่ 2 ทำนองหลัก

- ฟ - ร	- ค - ท	ท ท - ค	ค ค - ร	- ฟ - ซ	- ฟ - ร	ร ร - ค	ค ค - ท
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

จะพบว่าในประโยคนี้อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออบน มีลักษณะการเปลี่ยนบันไดเสียงที่ฉับพลัน คือจากทางนอกเปลี่ยนมาเป็นทางเพียงออบนให้ความรู้สึกว้าวด ๆ แต่ก็เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สมบูรณ์เนื่องจาก พบว่ามีการใช้สะพานเชื่อมเสียง Tone Bridge ในวรรครับก็จะเป็นการผ่อนคลายให้ความรู้สึกอ่อนลง

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ร - ร -	ร - ค -	ท - ล -	ซ - ฟ -	ซฟ - -	- - - -	ซฟ ฟ -	ซ - ล -
ฟ ร	ค ท	ล ซ	ฟ ร	ร ค ท	ล ซ ฟ ร	ฟ ซ	ล ท

วรรคทำพบที่ใช้ลักษณะการตีมือขวาที่เสียง เร และรับด้วยมือซ้ายที่เสียง ฟา ในลักษณะเสี้ยวมือ (คู่ 6) จากนั้นใช้ลักษณะสำนวนกลอนไต่ลวดตีร้อยไล่เสียงลงมาในลักษณะมือขวาและมือซ้ายอย่างละ 1 ครั้งเป็นคู่ 8 จนหมดมือซ้ายที่เสียง เร ลักษณะกลอนเช่นนี้คล้ายกับกลอนไต่ลวดของระนาดเอก ในวรรครับ เริ่มต้นด้วยการสะบัด 3 เสียงโดยข้ามเสียงที่ 3 มาตีที่เสียงที่ 4 ใช้เทคนิคการตีเดี่ยว จากนั้นตีเรียงเสียงไล่ Melody จากเสียง โดถึงเสียง ฟา และข้ามเสียง มีไปตกเสียง เร ต่อจากนั้นเป็นการผูกสำนวนกลอนย้อนขึ้นไปตีเสียงสูง เรียกลักษณะกลอนชนิดนี้ว่า “กลอนย้อนตะเข็บ” โดยใช้วิธีการตีสะบัด 2 เสียงด้วยมือขวาและมือซ้าย 1 เสียง เป็นคู่ 8 ไล่ขึ้นไปหาเสียงสูงดังกล่าว

ประโยคที่ 3 ทำนองหลัก

- ฟ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	- ร ร ร	- ค - ท	- ล - ซ	ซ ซ - ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

สำนวนวรรคทำอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง โดยผูกสำนวนขึ้นไปตีเสียงสูงจนจบวรรคทำที่เสียง ที ให้ความรู้สึกในลักษณะสำนวนเปิด เพื่อต้องการสำนวนอื่นมาเสริมต่อไปอีก ในวรรครับเป็นการรับสัมผัสจากวรรคทำและพบลักษณะการใช้สะพานเชื่อมเสียง Tonal Bridge ซึ่งเปลี่ยนจากทางเพียงออล่าง มาเป็นทางเพียงออบน คือเป็นลักษณะสำนวนปิดของวรรครับโดยสมบูรณ์

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ซฟ ฟ -	ลซ ซ -	ทล ล -	คท ท -	- ค - รค	รค - - -	ลซ - - -	ฟม - - -
ฟ ฟ	ซ ซ	ล ล	ท ท	ค ↘ ล	↘ ลซ ฟ	↘ ฟ ม ร	↘ รค ล

เป็นการรับสัมผัสจากประโยคที่ผ่านมาโดยการตีสะบัด 2 เสียงโดยมือขวาตี 2 เสียงในทางสูงและมือซ้ายตีเสียง 1 เสียงในทางต่ำเป็นลักษณะคู่ 8 ร้อยเรียงเสียงขึ้นไปสู่กลุ่มเสียงสูงโดยหมคกลอนในวรรคทำด้วยมือซ้ายที่เสียง ที ในวรรครับพบว่าเริ่มตีที่มือซ้ายเสียง โค ในทางต่ำและมือขวาตีที่เสียงโคในทางสูงเป็นคู่ 8 จากนั้น ใช้เทคนิคการสะบัด 3 เสียงในลักษณะการตีเดี่ยว (ปฏิบัติในลักษณะเช่นนี้ 2 ติดต่อกัน) จากนั้นมือซ้ายรับที่เชื่อมจากการสะบัดที่เสียง ลา และตีลงมาอีก 2 เสียงด้วยมือซ้ายเช่นกัน เพื่อเปิดโอกาสให้มือขวาที่ว่างอยู่มาสะบัดในเสียง ลา และเสียง ซอล เพื่อนำไปสู่การจบสำนวนวรรครับด้วยมือซ้ายที่เสียง ลา ในทางต่ำ

ประโยคที่ 4 ทำนองหลัก

- - - ซ	- ล ล ล	- - - ค	- ล ล ล	- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ท	ท ท - ค
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ในวรรคทำเป็นการการหยาบยิมสำนวนเท่า 2 ชั้นมาใช้ ซึ่งพบว่าเป็นเท่าในสำนวนเปิดอยู่ในทางเพียงออล่าง โดยผู้ประพันธ์มีความต้องการเพียงหยาบยิมลูกเท่านี้มาใช้เพื่อเชื่อมสำนวนในวรรคต่อไป ในวรรครับเป็นการรับสัมผัสมาจากลูกเท่า โดยมีการบรรเลงอยู่ในทางกลุ่มเสียงสูงลักษณะเป็นกลอนเปิด เพื่อต้องการให้มีสำนวนอื่น ๆ มารับช่วงต่อ ซึ่งในประโยคนี้จะมีเสียง ที เป็นเสียงที่เกินจากกลุ่มปัญญาจุมูล แสดงให้เห็นว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงขบวนใดเสียงในประโยคถัดไป

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ล ล ล -	ล ล ล -	ล ล ล -	ล ล ล -	ลซ ซ -	ทล ล -	คท ท -	รค ค -
ซ	×(ซ) ค	ซ	ล	ซ ซ	ล ล	ท ท	ค ค

พบว่าในประโยคนี้ใช้เทคนิคพิเศษ คือ “การไขว้มือ” โดยมือขวายืนอยู่ที่เสียง ลา 3 ครั้ง และมือซ้ายที่เสียง ซอล 1 ครั้ง จากนั้นใช้มือซ้ายข้ามมือขวาไปตีที่เสียง โค ในลักษณะเดียวกันมือขวายังยืนอยู่ที่เสียง ลา 3 ครั้ง เหมือนเดิม และมือซ้ายย้อนกลับมาที่เสียง ซอล และเสียง ลา ตามลำดับ ในวรรครับเป็นการตีสะบัด 2 เสียง โดยมือขวาตีที่เสียง ลา และเสียง ซอล ในทาง

สูง โดยมือซ้ายตีที่เสียง ซอล ในทางต่ำ 1 เสียง จากนั้นใช้การสะบัด 2 เสียงชนิดเดียวกันร้อยเรียงไปหาเสียงสูงจบสำนวนที่ โด ด้วยมือซ้าย

ประโยคที่ 5 ทำนองหลัก

- ฟ - ท	-- คร	- ฟ - ร	- ค - ท	- ฟ - ฟ	ค ฟ - ท	- ร ค ท	- ล - ซ
---------	-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

พบการเปลี่ยนบันไดเสียงในสำนวนวรรคห้า จากทางเพียงออล่าง มาเป็นทางเพียงออบน โดยใช้ลักษณะการตีคู่ 6 ระหว่างมือขวาที่เสียง เร และมือซ้ายที่เสียง ฟา (เลี้ยว) และข้อนกลุ่มเสียงมาตกที่เสียง ที เป็นเสียงที่ 1st degree ในกลุ่มปัญญาจมูล (ท คร ฟซ) ในวรรครับแสดงให้เห็นว่ามีการเปลี่ยนบันไดเสียงโดยจับพลันจาก ทางเพียงออบน มาเป็นทางเพียงออล่าง ในลักษณะการใช้มือเหมือนกับเพลงสำเนียงมอญ มีสำนวนในวรรครับจบที่เสียง ซอล เป็นการลงจบสำนวนที่มีความสมบูรณ์

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ซฟ ---	- ท คร	ฟซ ฟ	ซฟ --	ซฟ ฟ -	ซ - ล -	รค ค -	ท - ล -
↙ ร ค ท	↗ ฟ ท	↗ ม ร	↙ ร ค ท	↗ ฟ ซ	↗ ล ท	↗ ค ท	↗ ล ซ

เริ่มสะบัด 3 เสียงโดยข้ามเสียงที่ 3 มาตีเสียงที่ 4 จากนั้นใช้มือซ้ายมาตีที่เสียง โด และเสียง ที ต่อลงมาอีก 2 เสียงในขณะเดียวกันใช้มือซ้ายข้ามมาตีที่เสียง ฟา เพื่อเปิดโอกาสให้มือขวาซึ่งว่างอยู่มาตีที่เสียง ที จากนั้นใช้การสะบัด 3 เสียง เรียงชิดติดกันที่เสียง ทีโดเร และต่อด้วยเสียง มี ฟา ซอล เพื่อนำไปสู่สำนวนการจบในวรรคห้าด้วยการสะบัด 3 เสียง โดยเริ่มจากเสียง ซอลกับเสียง ฟา ด้วยมือขวา ข้ามเสียง มี มาตีที่เสียง เร ด้วยมือซ้ายและจบประโยคในวรรคห้าที่เสียง โด กับเสียง ที ด้วยมือซ้ายเช่นเดียวกัน

ประโยคที่ 6 ทำนองหลัก

- คร ม	ร ม ฟ ซ	ฟ ม ฟ ซ	ล ซ ฟ ม	ซ ม ร ค	ร ม ร ม	ร ค ร ม	ร ม ฟ ซ
--------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ในสำนวนวรรคห้าพบการใช้สะพานเชื่อมเสียง Tonal Bridge จากบันไดเสียงทางเพียงออล่างตกเป็นบันไดเสียงทางเพียงออบน ซึ่งจะมีเสียง ฟา เป็นเสียงที่ 4th degree ของกลุ่ม

ปัญญามูล เป็นตัวเชื่อมเสียง จะจบสำนวนนี้ด้วยเสียง มี ซึ่งเป็นเสียงที่ 3rd degree ของกลุ่มปัญญามูล ในวรรครับนั้นจะสัมผัสมาจากวรรคทำเป็นการแสดงให้เห็นความกระชับในสำนวนเพลง

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ค ท ล ช	- - - -	ลค - ท	- - - -	- ร - -	- ช - ม	ฟ ช ล -	ร ม ฟ ช
	ค ท ล ช	ฟ	ล ช ฟ ร	ช ร	ร	ค	

เริ่มการตีด้วยมือขวาที่เสียง โค เรียงชนิดติดกันลงมาถึงเสียง ซอล (อยู่ในกลุ่มเสียงสูง) และรับด้วยมือซ้ายตีที่เสียง โค เรียงมาทางเสียง ซอล (ในกลุ่มเสียงต่ำ) จากนั้นก็ใช้มือขวาตีเสียง ลา กับเสียง โค และรับด้วยมือซ้ายที่เสียง ฟา แล้วใช้มือขวาตีที่เสียง ที และใช้มือซ้ายรับสัมผัสมาตีที่เสียง ลา ซอล ฟา เร ในวรรครับ จะใช้เทคนิคการถ่างมือคู่ 12 ผสมระหว่างเสียง เร กับเสียง ซอล และใช้มือซ้ายตีกลับมาที่เสียง เร อีกครั้ง เพื่อยืนยันในเสียงเดิม แล้วตีด้วยมือขวาตีสลับกับมือซ้าย มือละ 1 เสียง จากนั้นก็ปล่อยน้ำหนักมือไปทางมือขวา 4 เสียงเรียงติดกันขึ้นไปเสียงสูง แล้วใช้มือซ้ายตี 1 เสียงที่เสียง โค จนมาถึงสำนวนจบด้วยมือขวาตีเรียงเสียงขึ้นไปเหมือนเดิมมาตกในเสียง ซอล ตามทำนองหลัก

ประโยคที่ 7 ทำนองหลัก

- ลคช	ลชฟม	รค ร ม	ร ม ฟ ช	- ล - ช	- ฟ - ท	ท ท - ค	ค ค - ร
-------	------	--------	---------	---------	---------	---------	---------

ในประโยคนี้พบได้ว่าการเปลี่ยนแปลงบันไดเสียงจากทางนอก มาเป็นบันไดเสียง เพียงออบน ในวรรคทำนี้จะมีเสียง มี เป็นสะพานเชื่อมเสียง Tonal Bridge ซึ่งเป็นเสียงเดิมมาจากทางกลุ่มปัญญามูล ส่วนในวรรครับนั้นจะเป็นการผ่อนคลายของสำนวนเพลงให้มีความอ่อนตัวลง และยังพบสะพานเชื่อมเสียง Tonal Bridge คือเสียง ที ซึ่งเป็นเสียงที่ 4th degree ของกลุ่มปัญญามูล แล้วมาจบสำนวนเพลงที่เสียง เร ซึ่งเป็นเสียงที่ 6th degree

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ชล ค -	ค ลช -	- - ร ม	ฟ - ช -	ฟ ช ล ท	- - - -	ล ท ค ร	- - - -
ฟ	ฟ	รค	ช		ฟชลท		ลทค ร

ในประโยคนี้อาจจะเริ่มการสะบัด 3 เสียงติดกันแล้วตีสลับกันระหว่างมือซ้าย จากนั้นก็ใช้การตีพร้อมกันทั้ง 2 มือในคู่ 5 (โดกับซอล) แล้วใช้การสะบัดลงในลักษณะเรียง 3 เสียง ติดกัน แล้วรับด้วยมือซ้ายอีก 2 เสียง สลับกับมือขวาอีก 3 เสียงในเสียง มี ฟา ซอล และลงจบสำนวนในวรรคทำด้วยมือขวาเสียง ซอล ด้วยการลักจังหวะ (คือการตีเสียงสุดท้ายก่อนจังหวะหนัก) ในวรรครับ พบว่าใช้มือขวาดำเนิน Melody ตั้งแต่เสียง ฟา จนถึงเสียง ที เรียงซิดติดกัน 4 เสียงในทางเสียงสูงก่อนจากนั้นใช้มือซ้ายที่ต่ำอยู่ที่เสียง ฟา ถึงเสียง ที ในทางต่ำ และจบลงในสำนวนรับด้วยมือขวาในเสียง ลา ที โด เร ในกลุ่มเสียงสูง แล้วใช้มือซ้ายตีที่เสียง เร ลักษณะเช่นนี้เป็นการแบ่งมือแบ่งน้ำหนักเสียงที่มีความสมดุลกันระหว่างมือขวา 4 เสียงและมือซ้าย 4 เสียงดังกล่าว

ประโยคที่ 8 ทำนองหลัก

-- ซด	ท ล ท ด	-- ร ด	ท ล ท ด	- ฟ - ล	ซ ฟ - ด	- ฟ ซ ล	ซ ล ท ด
-------	---------	--------	---------	---------	---------	---------	---------

วรรคทำนองนี้มีสำนวนคล้ายกับลูกโยนในเพลงจังหวะหน้าทับประเภททยอยโดยลักษณะลูกตกยืนอยู่ที่เสียง โด เป็นสำคัญ ส่วนวรรครับนั้นจะรับสัมผัสมาจากวรรคทำด้วยการใช้คู่ 5 เพื่อนำไปสู่การลงจบในสำนวนวรรครับในเสียง โด ผู้ประพันธ์ต้องการให้ยึดลักษณะกลุ่มปัญญามูลในบันไดเสียงเพียงออกแบบนี้อย่างมั่นคงและจบลงด้วยสำนวนปลายเปิดที่เสียง โด เพื่อต้องการให้มีสำนวนมารับสัมผัสต่อไปในประโยคหน้า

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ซ ล ท ด	- - - -	ด ท ล ซ	- - - -	- ซ - -	ลซ ซ - ล	ท ด ร -	ซ ล ท -
	ซ ล ท ด		ฟ ม ร ด	ฟ ด	ฟ	ฟ	ด

เป็นการรับสัมผัสสำนวนการแบ่งมือให้สมดุลกันจากสำนวนของวรรครับในประโยคที่ 7 คือเป็นกลอนที่ใช้มือในลักษณะมือเดียวในวรรครับ ใช้การตีพร้อมกันระหว่างมือขวาเสียง ซอล กับมือซ้ายเสียง ฟา จากนั้นใช้มือซ้ายตีไปที่เสียง โด รับสัมผัสกับการสะบัดเพื่อขึ้นไปยังกลุ่มเสียงสูงจะจบสำนวนที่เสียง โด ในมือซ้าย

ประโยคที่ 9 ทำนองหลัก

- ฟ - ท	-- ด ร	- ฟ - ร	- ด - ท	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ท	ท ท - ด	ด ด - ร
---------	--------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ทำนองหลักในวรรคทำประโยคที่ 9 นี้มีสำนวนเดียวกันกับทำนองหลักในประโยคที่ 5 ของวรรคทำ ส่วนในวรรครับนั้น จะเป็นการย้อนกลับสำนวนขึ้นไปสู่กลุ่มเสียงสูง และเปลี่ยนบันไดเสียงจากเสียงเพียงออล่างไปสู่เพียงอบน โดยจบลงที่เสียงเร ซึ่งเป็น 3rd degree ของกลุ่มปัญญา

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ฟช - ท	- ค - ร	- ร - ร	- ค - ท	ฟช - ฟ	ทค - ท	คร - ค	รม - ร
ม ↑ ท	ค ร	ฟ ร	ค ท	ม ↑ ฟ	ล ↑ ท	ท ↑ ค	ค ↑ ร

ในประโยคนี้นับว่า จะเริ่มต้นด้วยการสลับ 3 เสียง เรียงกันจากการตีคู่ 8 ด้วยซ้ายและขวาสลับกัน จะเห็นว่าในทางเดี่ยวของวรรคทำนี้เป็นการดำเนินทางกลอนยี่ดเกาะเกี่ยวกับกลุ่มเสียงของทำนองหลักในวรรครับจะใช้การสลับ 3 เสียงติดกัน จากนั้นใช้มือแยกไปที่เสียง ฟา ทางต่ำในขณะเดียวกันมือขวาที่วางอยู่ที่ตีเสียง ฟา เป็นคู่ 8 กับมือซ้ายการบรรเลงลักษณะนี้เป็นการดำเนินโดยใช้วิธีการเดียวกันจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นไปจนจบวรรครับ

ประโยคที่ 10 ทำนองหลัก

--- ม	- ม - ม	- ช - ม	- ร - ค	- ล - ช	ชช - ค	คค - ร	รร - ม
-------	---------	---------	---------	---------	--------	--------	--------

พบการเปลี่ยนบันไดเสียงอย่างฉับพลันจากบันไดเสียงเดิม (เพียงอบน) มาเป็นบันไดเสียงใหม่ (ทางนอก) โดยจบที่เสียง โค ซึ่งเป็นเสียงที่ 1st degree และโยกลุ่มเสียงย้อนกลับไปสู่เสียงสูง ในวรรครับโดยการลากที่เสียง มี ซึ่งเป็นเสียงที่ 3rd degree ถือเป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงอย่างที่มีความสมบูรณ์โดยใช้สะพานเชื่อมเสียง Tonal Bridge และเป็นสำนวนลักษณะปลายปิด

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ทล - ล	ทคร -	ม - ม -	ม - ร -	ลชช -	ล - ท -	ค - ท -	ล - ช -
ช	ม	ช ม	ร ค	ช ล	ท ค	ท ล	ช ม

สังเกตเห็นว่าสำนวนประโยคในวรรคทำนี้เริ่มด้วยการตีที่มีมือขวา 2 เสียงและรับด้วยมือซ้าย 2 เสียง เพื่อให้เกิดความสมดุลในการแบ่งมือของมือวงใหญ่ประกอบด้วยเสียงถัดไปจะใช้

มือขวาตีเรียงเสียงขึ้นไปทางเสียงสูง 3 เสียง (จบลงที่เสียง เร) แล้วใช้มือซ้ายตีเสียง มี ทำคู่ 8 กับมือขวาเสียง มี เช่นเดียวกัน (มือขวาวรรลงเสียง มี ทางสูง) นับเป็นการรับสัมผัสระหว่างมือซ้ายขวาได้อย่างกลมกลืน จากนั้นใช้มือซ้ายมาตีที่เสียง ซอล ทำคู่ 6 กับมือขวา (เสียง มี) ที่ตีไปแล้ววิธีการเช่นนี้เรียกว่า การเสี้ยวมือต่อมาใช้การตีคู่ 8 สลับมือขวาซ้ายมาจนจบที่เสียง โด ในมือซ้าย

วรรครับจะใช้การสะบัด 2 เสียงโดยใช้มือขวาตีที่เสียง ลา กับเสียง ซอล และใช้มือซ้ายมาตีที่เสียง ซอล ทำคู่ 8 ในทางต่ำ จากนั้นใช้การตีสลับมือซ้ายขวาสวนทางกับทำนองหลักลงมาที่เสียงต่ำในเสียง มี

ประโยคที่ 11 ทำนองหลัก

- ค ร ม	ร ช ร ม	ร ค ร ม	ร ม ฟ ช	- ฟ ช ล	ค ล ช ฟ	ช ล ช ฟ	ช ฟ ม ร
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ในประโยคนี้ (วรรคทำ) จะใช้สะพานเชื่อมเสียง Tonal Bridge ซึ่งมีจำนวนเหมือนกับประโยคที่ 7 ในตอนที่ 1 ประโยคนี้อาจแสดงให้เห็นถึงความกระชับของทำนองเพลงโดยการใช้จำนวนที่เรียงร้อยกัน

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ม ร - - ค	- ค - ร	- ร - ม	- ม - ช	ร ค - ล	- ช - ล	- ช - ฟ	- ม - -
ค ช	ช ล	ล ท	ท ช	ล ช	ฟ ฟ	ฟ ม	ร ค ร

เป็นการสะบัดลงที่ใช้เสียง 3 เสียงเรียงติดกันจากนั้นใช้มือซ้ายข้ามไปที่เสียงซอลแล้วใช้มือขวามาตีที่เสียง โด ทำลักษณะคู่ 4 กัน เคลื่อนมาทางสูง จนถึงเสียง มี จากนั้นมือซ้ายมาตกที่เสียง ซอล และรับด้วยมือขวา ในเสียงซอลในลักษณะทำคู่ 8 กันเป็นการจบสำนวนวรรคทำที่ไม่เข้มข้นมากนัก วรรครับประกอบด้วย การสะบัด 3 เสียงในลักษณะข้ามเสียง จากนั้นใช้กลอนลับโดยการสลับมือซ้ายขวาเริ่มจากเสียง ซอล และเสียง ลา ตามลำดับร้อยเรียงเสียงลงมาจนจบสำนวนวรรครับด้วยเสียง โดมือซ้ายและจบเสียง เร ที่มือขวา

ประโยคที่ 12 ทำนองหลัก

- ล ช ม	ช ม ร ค	ค ค - ร	ร ร - ม	- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ค
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ในประโยคนี้จะมีสำนวนเหมือนกับประโยคที่ 8 ในตอนที่ 1 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดมุ่งหมายในการใช้แตกต่างกัน คือ ผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์ให้ประโยคนี้เป็นการลงจบเพลงด้วยอีกประการหนึ่งเห็นได้ว่ากระสวนทำนองมีการคลี่คลายอย่างสนิทสนมและจบสำนวนเพลงในวรรครับนี้ด้วยสำนวนปิดที่ให้ความรู้สึกว่าจบเพลงได้อย่างสมบูรณ์

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ซล ซ -	ลซ - -	ลซ ซ -	ค - ร ม	- ม - ร	- ม - -	- ร - ค ร	- - ค -
ฟ ม	ม ร ค	ร ค	ร ม	ซ ร	ม	ร ค ร	ค

พบว่าประโยคนี้จะเริ่มด้วยการสลับขึ้น 3 เสียงเรียงชิดติดกัน พร้อมกับใช้มือขวาตีที่เสียง ซอล และใช้มือซ้ายตีที่เสียง มี ต่อจากนั้นใช้การสลับลง 3 เสียง ในลักษณะการเฉี้ยว และใช้มือซ้ายมารับที่เสียง เร กับเสียง โค และสลับ 3 เสียงเป็นคู่ 4 จากนั้นจะร้อยเรียงเสียงขวาเข้าไปสู่กลุ่มเสียงสูงและลงจบด้วยเสียง มี โดยใช้มือพร้อมกันในวรรครับ จะเป็นการคลี่คลายทำนองให้มีความอ่อนตัวลงโดยการเสี้ยวมือในคู่ 6 ด้วยมือขวาเสียง มี มือซ้ายเสียง ซอล จากนั้นมาตีเสียง มี พร้อมกันทั้ง 2 มือและจะจบประโยคที่เสียง โค โดยการลัดจังหวะ เพื่อนำไปสู่ความเข้มข้นในเที่ยวต่อไป

วิเคราะห์ทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงดอกไม้ไพรเทียวหลัง

ประโยคที่ 1 ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ร ม - ซ	- ซ ลท	- ร มร	มร - -	รค - -	ร ค - -	ค - - ซล	ซ - ค -
ค ซ	ร ซ	ร ท	ท ล ซ	ล ซ ม	ล ซ	ม ฟ	ค

เป็นการเริ่มต้นด้วยการสลับ 3 เสียง เรียงชิดติดกันและรับด้วยการตีคู่ 8 ในเสียง ซอล ซ้ายขวา จากนั้นเป็นการตีคู่ 4 ด้วยมือซ้ายเสียง เร และมือขวาเสียง ซอล เพื่อไปสลับที่เสียง 3 เสียงเรียงชิดติดกัน (ซอล ลา ที) และจบสำนวนวรรคทำด้วยคู่ 8 เสียง เร ซ้ายขวาอย่างละ 1 ครั้ง แล้วสลับ 3 เสียง (มี เร ที) โดยข้ามเสียง โค ปฏิบัติเช่นนี้ 2 ครั้ง ติดต่อกัน จบสำนวนในวรรคทำด้วยมือซ้ายตีที่เสียง ลา ซอล วรรครับเป็นการรับสัมผัสจากวรรคทำโดยการสลับข้ามเสียงเช่นเดียวกัน โดยดำเนินการอยู่ทางลักษณะเสียงสูง แล้วจบสำนวนวรรครับด้วยการลัดจังหวะที่เสียง โค

ประโยคที่ 2 ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

ร ร ร ร	- ค - ท	ล ช ฟ	- ฟ - ร	- - - ชล	ท คร ฟ	- - ร -	ร ฟ - ฟ
ฟ ร	ค ท	ล ช ฟ	ร	ฟ	ร	ค	ร ท

เป็นการรับสัมผัสจากประโยคที่ 1 โดยเริ่มที่การใช้เสียงมือคู่ 6 โดยใช้มือขวาอยู่ที่เสียง เร มือซ้ายอยู่ที่เสียง ฟา จากนั้นใช้การตีคู่ 8 ไปจบที่เสียง ที แล้วร้อยเรียงเสียงมาสู่การตีคู่ 10 เป็นลักษณะการปฏิบัติพร้อมกัน 2 มือ ระหว่างเสียง ฟา มือขวา และเสียง เร มือซ้าย เพื่อนำไปสู่การลงจบด้วยมือขวาเสียง เร ในวรรครับจะสะบัด 3 เสียง เรียงชิดติดกันพร้อมกับใช้มือขวาตีตั้งแต่เสียง ที ไปถึงเสียง เร และจากนั้นใช้การตีด้วยลักษณะที่มือซ้ายห้ามเสียงที่เสียง เร มือขวาเปิดเสียงที่เสียง ฟา เป็นคู่ 3 ลักษณะเสียงเช่นนี้เมื่อฟังดูแล้วมือซ้ายนั้นจะลงมือก่อนมือขวา จากนั้นใช้การตีคู่ขวาที่เสียง เร 2 ครั้ง มือซ้ายที่เสียง โด 1 ครั้ง เพื่อนำไปสู่การจบประโยคในวรรครับด้วยการตีคู่ 5 (มือขวาเสียง ฟา มือซ้ายเสียง ที โดยการลงพร้อมกันทั้ง 2 มือ)

ประโยคที่ 3 ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

ฟ ช ฟ -	ช ล ช -	ล ท ล -	ท ค ท -	- ค ร ค	ร ค - -	ล ช - -	ฟ ม - -	
ฟ	ช	ล	ท	ค	ล	ล ช ฟ	ฟ ม ร	ร ค ล

ในสำนวนวรรคทำใช้มือขวาบรรเลงที่เสียง ฟา ซอล และกลับมาตีที่เสียงฟาอีกครั้งหนึ่งโดยใช้มือซ้ายรับที่เสียง ฟา ในทางด้ามือซ้ายนี้ปฏิบัติห้ามเสียงโดยมิให้เสียงมีความกังวล ลักษณะที่ได้ยินจะเรียกได้ว่า “ หนีบ ” จะบรรเลงในลักษณะโดยไล่เสียงขึ้นไปหากลุ่มเสียงสูงในวรรครับเป็นการตีคู่ 8 ในเสียง โด ซ้ายขวาอย่างละ 1 ครั้งแล้วสะบัด 3 เสียงโดยเริ่มมือขวาที่เสียง โด มือซ้ายรับที่เสียง ฟา 2 ครั้ง ติดต่อกัน จากนั้นใช้มือซ้ายมารับที่เสียงซอลกับเสียง ฟา และใช้มือขวามาสะบัดส่งสำนวนกลอนสะบัดต่อมาจนมาถึงเสียง ลา ลักษณะการสะบัดเช่นนี้ผู้บรรเลงต้องผ่านการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี จึงสามารถบรรเลงได้โดยไม่เกิดความผิดพลาด

ประโยคที่ 4 ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

ร ร ร -	ร ร ร -	ร ร ร -	ร ร ร -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -
ล	× (ช) ล	× (ช) ค	ล	ช	ล	ท	ค

สำนวนวรรณคดีจะใช้เม็ดพรายพิเศษคือ “ การไขว้มือ ” โดยมีมือขวาจะขึ้นที่เสียง เร 3 ครั้ง ส่วนมือซ้ายจะตีที่เสียง ลา ทางต่ำ 1 ครั้ง และยกมือขวาไปตีที่เสียง ลาและเสียง โด ทางสูง แล้วย้อนกลับมาที่เสียง ลา อีกครั้งหนึ่ง เพื่อแสดงการทำงานทำนองในวรรณคดี ในวรรณคดีจะใช้เม็ดพรายคือ “ การกวาด ” โดยยึดเสียงตกที่มือซ้ายตั้งแต่ที่เสียง ซอล เรียงไปถึงเสียง โด ในขณะเดียวกันมือขวาจะกวาดลงและขึ้นสลับกันไป

ประโยคที่ 5 ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- ฟ - ท	- ร ด ท	- ล - ซ
ฟ	ร	ด	ท	ฟ	ท	ร ด ท	ล ซ

เป็นการรับสัมผัสมาจากประโยคที่แล้วโดยใช้การกวาดเช่นเดียวกันแต่ทำขยประโยควรรณคดีจะร้อยเรียงเสียงลงมาตกที่เสียง ที จากนั้นวรรณคดีใช้การกวาดขึ้นในเสียง ฟา และใช้การตีคู่ 8 พร้อมกันในเสียง ที เพื่อเป็นการคลี่คลายความเข้มข้นในการกวาดตั้งแต่ประโยคที่ 4 และประโยคที่ 5 ในวรรณคดี โดยใช้การสลับเสียง 3 เสียงคู่ 8 (เร โด ที) พร้อมกัน 2 มือ จากนั้นใช้วิธีการตีคู่ 8 ที่เสียง ลาและเสียงซอล เพื่อเป็นการลงจบในวรรณคดี

ประโยคที่ 6 ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- ร - ด	- ล - ซ	ล - - ซ	ล - - ซ	ฟ - ฟ ซ	ล ซ - -	- - ร ม	ฟ - ซ -
ด	ซ	ซ	ซ ด	ม	ฟ ม	ร ด	ซ

วรรณคดีในประโยคนี้เริ่มด้วยการตีที่เสียง เร ด้วยมือขวารับด้วยมือซ้ายที่เสียง โด ในขณะที่มือขวาขยมาตีในเสียง โด ในทางสูงทำคู่ 8 กับเสียงโดที่มือซ้ายตีไปก่อนหน้าและปฏิบัติในวิธีการเดียวกันนี้อีกครั้งหนึ่งแต่เปลี่ยนเสียงมาที่ ลาซอลซอล จากนั้นใช้การลัดจังหวะในทำนองเดียวกันซ้ำกับเสียง ลา ซอล ซอล เพื่อเปิดโอกาสให้มือซ้ายมาตีที่เสียง ซอล และมีมือขวาตีที่เสียง ลา โดยทำคู่ 4 กันแล้วจบสำนวนวรรณคดีด้วยการสลับเสียง 3 เสียงคือโดเรมี ในวรรณคดีจะใช้การตีคู่ 2 ลัดจังหวะโดยใช้มือขวาตีที่เสียง ฟา มือซ้ายตีที่เสียงมี จากนั้นใช้มือขวาตีตั้งแต่เสียง ฟา ถึงเสียง ลาขึ้นไปในทางสูง 3 เสียงแล้วย้อนกลับมาที่เสียง ซอล 1 เสียงและในมือซ้ายที่ว่างอยู่มารับที่เสียงฟากับเสียงมีอีก 2 เสียงแล้วจะใช้การสลับ 3 เสียงเรียงซิดติดกันเพื่อนำไปสู่การลงจบในวรรณคดีที่ซอลมือซ้าย 1 ครั้งและมือขวา 1 ครั้ง (ลัดจังหวะ)

ประโยคที่ 7 ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ชล ค -	ค ลช -	- - ร ม	ฟ - ช -	- ฟ - -	ฟ - ฟ(ช)	ฟ - ฟ(ช)	ฟ - ฟ(ช)
ฟ ช	ฟ ฟ ม	ร ค - -	ช	ฟ ร	ท ท	ค ค	ร ร

วรรคทำการสลับขึ้นไปในทางเสียงสูงเรียงชนิดติดกัน 3 เสียงและมือขวาไปตีที่เสียงโด 1 ครั้ง มือซ้ายมาตีที่เสียงซอล 1 ครั้ง (ทำคู่ 4) และตีพร้อมกันโดยใช้มือขวาตีเสียงโด และใช้มือซ้ายที่เสียงฟาเป็นคู่ 5 ประกอบกับสลับลงโดยเริ่มที่เสียง โด เร มี จากนั้นจะใช้มือซ้ายรับสัมผัสดังกล่าวด้วยการตีที่เสียง มี เร โด และใช้มือขวาย้อนนำกลุ่มเสียงไปทางเสียงสูงคือ เร มี ฟา แล้วจะจบสำนวนวรรคทำด้วยการตีที่เสียงซอล โดยใช้มือซ้ายสลับกับมือขวาทำคู่ 8 กัน (ลักจิงหะ) วรรครับจะใช้การกวาดในเสียงฟา และใช้มือขวาตีเสียงฟาอีกครั้งหนึ่ง ต่อจากนั้นจะใช้มือซ้ายไปตีที่เสียงเรเพื่อส่งสำนวนกลอนไปสู่การใช้เม็ดพรายคือ “การไขว้มือ” ลักษณะปฏิบัติเช่นนี้มือขวาจะยืนที่ฟา ส่วนมือซ้ายจะตีที่เสียงที่ทางต่ำและยกขำมือขวาไปตีที่เสียงที่ทางสูง (คู่ 8) เรียงเสียงขึ้นไปในเสียงโดจนถึงเสียงเร ซึ่งเป็นเสียงสุดท้ายของวรรครับ

ประโยคที่ 8 ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ฟ ฟ ฟ -	ฟ ฟ ฟ -	ฟ ฟ ฟ -	ฟ ฟ ฟ -	ค ค ค -	ค ค ค -	ค ค ค -	ค ค ค -
ค	× (ช) ช	ร	× (ช) ร	ฟ	× (ช) ร	ฟ	ค

เป็นการรับสัมผัสมาจากการไขว้ในวรรครับของประโยคที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการไขว้ที่มีความต่อเนื่องกันแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของผู้ประพันธ์ที่ได้ร้อยเรียงกลุ่มเสียงโดยใช้การไขว้ดังกล่าวมาตกแต่งให้เกิดความพิสดารในทำนองเพลง ในวรรครับจะผูกสำนวนกลอนและใช้เทคนิคการไขว้อยู่ในกลุ่มเสียงสูงโดยลงจบในวรรครับด้วยมือซ้ายเสียงโด ลักษณะการไขว้เช่นนี้จะพบในการบรรเลงเพลงเดี่ยวของฆ้องวงใหญ่และฆ้องวงเล็กอยู่เสมอ

ประโยคที่ 9 ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ชฟ - -	คท - -	ร - ร -	ร - ค -	ชฟ ฟ -	ช - ล -	ทล ล -	ท - ค -
ร ค ท	ช ฟ ร	ฟ ร	ค ท	ฟ ช	ล ท	ล ท	ค ร

การสับแบบโอบเดี่ยวด้วยมือขวา 2 เสียง และมือซ้าย 1 เสียงจากนั้นมือซ้ายจะตี เรียงเสียงลงมายังเสียงโค และเสียงที แล้วก็สับในวิธีการเดียวกันแต่จะเปลี่ยนกลุ่มเสียงโดยเริ่ม มือขวาที่เสียงโค และจบมือซ้ายที่เสียงเร จากนั้นใช้มือขวาตีที่เสียงเรทางสูง 1 ครั้ง ต่อด้วยการใช้ มือซ้ายตีที่เสียงฟา ทำคู่ 6 (เสี้ยวมือ) และสลับด้วยการตีที่ละมือเรียงเสียงลงมาจากเสียงทีด้วย มือขวา วรรครับเป็นการสับ 2 เสียง โดยใช้มือขวาตีที่เสียงซอลกับเสียงฟา และใช้มือซ้ายตีที่ เสียงฟาโดยทำคู่ 8 กัน จากนั้นเป็นการตีสลับมือขวาซ้ายขึ้นไปยังเสียงสูงแล้วไปจบที่เสียงเรด้วย มือซ้าย

ประโยคที่ 10 ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ท ล - ล	ท ดร -	ม - ม -	ม - ร -	ลช ช -	ล - ท -	ค - ท -	ล - ช -
ช	ม	ช ม	ร ค	ช ล	ท ค	ท ล	ช ม

ประโยคนี้มีสำนวนกลอนเดียวกันกับประโยคที่ 10 ในเที่ยวแรกของท่อนที่ 2 ซึ่งพบว่าผู้ประพันธ์ต้องการยืนยันในสำนวนเพลงให้มีความคมชัดขึ้น

ประโยคที่ 11 ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

มร - ค	- ค - ร	- ร - ม	- ม - ช	รค - ล	- ช - ล	- ช - ฟ	- ม - -
ค ช	ช ล	ล ท	ท ช	ล ช	ฟ ฟ	ฟ ม	ร ค ร

พบว่าประโยคนี้มีสำนวนการเคลื่อนทำนองเพลงในลักษณะเดียวกันกับประโยคที่ 11 ในเที่ยวแรกของท่อน 2 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์ต้องการใช้สำนวนกลอนให้เกิดลักษณะเด่นในการซ้ำเพื่อให้เกิดความชัดเจนของทำนองเพลง

ประโยคที่ 12 ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

รค - -	ลช - -	ลช ช -	ค - ร -	ม - ม -	ม - ม -	ม - ร ร	- ร - -
ล ช ม	ม ร ค	ร ค	ร ม	ค ล	ช ม	ร ค	

ในประโยคนี้จะใช้การสับแบบโอบเดี่ยวจากเสียงสูงลงมายังต่ำแล้วเริ่มการสับลง 3 เสียงที่ไม่เรียงซิดติดกันเป็นการสับในคู่ 4 ต่อจากนั้นจะใช้มือขวาซ้ายตีสลับกันขึ้นไปสู่

กลุ่มเสียงสูง และใช้การเสียวมือในวรรครับเป็นคู่ 3 คู่ 5 คู่ 6 และคู่ 8 โดยมีมือซ้ายตีเสียงโค เสียงลา เสียงซอล และเสียงมีเป็นคู่ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น และจะคลี่คลายความเข้มข้นของสำนวนกลอนให้อ่อนลงโดยใช้การประคบมือช่วย

ทำนองจบ

- - - -	- ซ - ล	- ท - ม	ร ท - ล	- ซ - -	- - - -	- - - -	- ท - ค
ซ	ล	ท ม	ร ท ล	ม	ซ	ล ท	ค

จะเป็นการกวาดจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงซึ่งจะอยู่ที่เสียงซอล แล้วจะใช้การตีคู่ 8 ช่วยในการผ่อนคลายทำนองเพลง แล้วเริ่มกวาดอย่างรุนแรงในวรรครับอย่างต่อเนื่องแล้วจะคลี่คลายทำนองโดยการกรอจบที่เสียงโค

สังเกตว่าทำนองจบนี้ได้หยิบยืมทำนองการขึ้นต้นของทำนองเพลงมาใช้เป็นทำนองจบเมื่อฟังแล้วก็ไม่ทำให้เกิดความรู้สึกติดขัดแต่ประการใดถือว่าเป็นการจบอย่างสมบูรณ์

วิเคราะห์เพลงเดี่ยวทะแย

ประโยคขึ้นต้นเพลง

- - - คร	- ฟ - ซ	- ล - ซ	- ฟ - ร	- - - ซล	- - - คร	- ฟ - -	ซล - ซ
ท	ฟ ซ	ล ซ	ฟ ร	ฟ	ท	ฟ	ล ซ

ในประโยคขึ้นต้นของเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงทะแยนั้น พบว่าผู้ประพันธ์ได้นำเอาทำนองประโยคมาจากทำนองจบของเพลง ลักษณะของเพลงไทยนั้น จะมีการบรรเลงแบบการกลับต้น คือเมื่อจบท่อนแล้วก็จะขึ้นต้นใหม่ เพราะฉะนั้นทำนองแบบนี้จึงสามารถทำมาเป็นประโยคขึ้นต้นได้ เช่น เดี่ยวพญาโศก เดี่ยวกราวิน เป็นต้น

ประโยคที่ 1 ทำนองหลัก

- ร - ค	ค ค - ร	ร ร - ฟ	ฟ ฟ - ซ	- - ล ซ	ล ฟ ซ ร	ฟ ร ซ ฟ	ซ ร ล ค
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

พบว่าประโยคนี้เป็นการขึ้นต้นของบทเพลงในวรรคทำนองนั้นเป็นสำนวนปลายเปิด ซึ่งมีความต้องการให้มีประโยคถัดไป เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - ซล	ซล - ซ	- - - รม	รม - ร	- - - คค	- ร - ร	- ร ร ร	ร ร ร ค
ฟ	ซ ซ	ค	ร ร	ค	ร ฟ	ล ซ ฟ	ร ฟ ค

ประโยคนี้ คือ ประโยคส่วนของเนื้อเพลง จะเห็นได้ว่าการขึ้นต้นประโยคนั้น เริ่มต้นด้วยการสะบัด และทำนองนั้นเป็นทำนองเดี่ยวฆ้องวงใหญ่โดยเฉพาะ ส่วนในวรรครับนั้น จะใช้การการเดี่ยวมือ เพื่อทำให้เสียงสูงขึ้น เนื่องจากฆ้องวงใหญ่มีลูกฆ้องจำนวนจำกัด โดยใช้มือขวาตีเสียงที่เสียง เร แล้วมือก็ตีไล่เสียงขึ้นไปยังเสียงสูง ในลักษณะคู่ 6 + คู่ 5 แล้ววกกลับมาที่ คู่ 6 แต่จะไปจบเสียงที่คู่ 8 เสียงโด จากการวิเคราะห์พบว่า ในการขึ้นต้นประโยคของเพลงเดี่ยวนี้ มีความสง่า งามอง กล้วยกราด ในวรรคท้ายจะมีการใช้คู่ประสานเข้ามาช่วยทำให้อ่อนลง และผ่อนคลายด้วยการจบสำนวน ด้วยลูกกรอ

ประโยคที่ 2 ทำนองหลัก

- ร ฟ ค	ร ค ท ล	ซ ฟ ซ ล	ซ ล ท ค	---ทลซ	- ล - ค	- ล - -	ทคร - ฟ
---------	---------	---------	---------	--------	---------	---------	---------

ในประโยคนี้ เป็นการรับสัมผัสมาจากประโยคที่ 1 ซึ่งทั้ง 2 ประโยคนี้มีความสัมพันธ์กันดี วรรคท้ายนั้นมีสำนวนมาตกที่เสียง 1st degree จำเป็นสำนวนปลายเปิด ซึ่งต้องการให้มีประโยคถัดไป เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - -	- - - ซ	- - - -	- - - ค	- - - -	- - - รร	ร ร ร ค	รค ร ร
	ซ ซ		ค ค		ร	ฟ ซ ฟ ค	ค ร ฟ

ในวรรคทำใช้เทคนิคพิเศษคือ การกวาดจากเสียงสูงลงมาที่เสียงต่ำเป็นจำนวน 2 ครั้ง คือที่เสียง ซอล แล้วมาตกที่เสียง โด ส่วนวรรครับก็ยังคงใช้การประสานเสียงเพื่อเป็นการผ่อนคลายสำนวนเหมือนเดิม แต่สำนวนนั้นยังเป็นปลายเปิดอยู่

จากการวิเคราะห์เห็นว่าประโยคนี้สามารถเชื่อมรับกับประโยคแรกอย่างกลมกลืน ประโยคนี้มีการผ่อนคลายทำนอง เพื่อให้มีความเข้มข้นน้อยลง แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของ เดี่ยวฆ้องวงใหญ่ ด้วยเทคนิคการกวาด

ประโยคที่ 3 ทำนองหลัก

- ช - ค	- ค ร ม	ร ค ร ม	ฟ ช - ช	- ค - ฟ	- - ช ล	- ค - ล	- ช - ฟ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ในประโยคนี้ มีสำนวนอยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่าง โดยจะผูกสำนวนขึ้นไปที่สูง เป็นสำนวนเปิด เพื่อต้องการสำนวนอื่นมาเสริมต่อไป

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - ฟ	- - - -	ช ล ช ฟ	- ม - ร	- ร - ล	- - - -	ร ร ช -	ช - ม ฟ
ค		ม ร ค	ท ล	ล	ช ฟ ม ร	ร ร	ร ค

จากประโยคที่ผ่านมาเป็นจำนวนปลายเปิด ในประโยคนี้จึงเป็นประโยคที่รับสัมผัสกับประโยคที่ 2 โดยการย้ำในเสียงเดิม เพียงแต่เปลี่ยนลักษณะการประสานจากคู่ 6 มาใช้การประสานคู่ 4 แทน จนไปถึงทำนองจบของวรรคทำที่เสียงลา ในวรรครับจะใช้คู่ 4 จากลูกตกของวรรคทำ แล้วใช้มือขวาตีที่เสียง ลา เพื่อส่งให้มือซ้ายตีเรียงเสียง จากเสียง ซอล ฟา มี เร จนไปจบประโยคที่เสียง โค ในลักษณะของคู่ 4 เช่นเดียวกับการขึ้นต้นประโยค

ประโยคที่ 4 ทำนองหลัก

- ล ช ม	ช ม ร ค	- ช - ค	- ค ร ม	- ฟ - ช	ล ช ฟ ม	ร ค ร ม	ฟ ช - ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

พบการเปลี่ยนบันไดเสียงจากทางเพียงออล่าง มาเป็น ทางนอกและพบการใช้สะพานเชื่อมโยง Tone Bridge เพื่อนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงของบันไดเสียงต่อไป

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - ร ม	ฟ ช ล - ช	- ค - -	- ท - ร ม	- ฟ - -	ล ช - -	ด ร ร ค - ท	ล ล ล ช
ค	ค	ฟ	ล ค	ค	ฟ ค	ท ท ฟ	ล ช ช ร

พบการเปลี่ยนบันไดเสียงจากทางเพิงออล่าง มาเป็น ทางนอกและพบการใช้สะพานเชื่อมโยง Tone Bridge เพื่อนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงของบันไดเสียงต่อไป

ประโยคที่ 5 ทำนองหลัก

- ร ค ล	ค ล ช ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล	- ค - ร	- ค - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ประโยคนี้ ส่วนวนจะกลับมาที่บันไดเสียงเพิงออล่างอย่างเดิม เนื่องมาจากการใช้สะพานเชื่อมเสียง Tone Bridge ของประโยคที่แล้ว ในวรรคทำนองนั้นจะเป็นส่วนวนปลายเปิด วรรครับนั้นก็สวมบทเชื่อมต่อกันได้อย่างกลมกลืน

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - ลท	ลท - ล	- ม - -	- ล - ร	คร ค - ล	- ช - ฟ	ชล ช - ฟ	- ม - ร
ช	ล ล	ร	ร ร	ร ค ล	ช ฟ	ม ร ค	ท ล

ในวรรคทำ มีการใช้เทคนิคการสะบัดขึ้น แล้วใช้การประสานเสียงที่คู่ 9 แล้วมาจบลงที่คู่ 8 เสียง เร ในวรรครับใช้ตีแบบกระชั้นมือในเสียงเดียวกันกับลูกตกของวรรคทำ เพื่อในการรับสัมผัสอย่างกลมกลืน ไล่เสียงลงมายังเสียงต่ำ มาจบประโยคในคู่ 4 เสียง เร ในประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ได้ตกแต่งทำนองไว้อย่างไพเราะ แม้ว่าลูกตกจะไม่ตรงกัน แต่ทางดนตรีไทยนั้นก็มิได้เคร่งครัดอะไร ถือว่าเป็นการฝากทำนองต่อไป

ประโยคที่ 6 ทำนองหลัก

ม ร ค ช	ค ช คร	ม ร คร	ม ฟ - ฟ	- ร - ค	ค ค - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
---------	--------	--------	---------	---------	---------	---------	---------

ในวรรคนั้น จะแสดงให้เห็นถึงความกระชับของทำนองเพลง ส่วนวรรครับนั้นจะเป็นการคลี่คลาย เมื่อรวมสำนวนนี้แล้วพบว่าประโยคนี้เป็นส่วนวนปลายเปิด ซึ่งมีความต้องการที่จะมีประโยคถัดไปมารองรับ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

รค ค-ร	- ม - ฟ	ชช ล-ท	ลล ท-ค	รม ร-ค	ลท ท-ล	- ล - -	- - - ล
ช ล	ท ร	ช ท	ล ค	ม ร ค	ช ล ล	ร ล	

พบว่าประโยคนี้จะใช้ลักษณะการตีแบบเฉี่ยวในลักษณะของคู่ 4 (ชอล กับ โค) เพื่อรับสัมผัสจากประโยคที่แล้ว ผู้ส่านวนเพื่อจะดำเนินไปทางเสียงสูง ในวรรครับก็เป็นการดำเนินทำนองอย่างต่อเนื่อง แล้วใช้เทคนิคการสับคี่ขึ้นแทรกเข้าไป แล้วใช้ทักษะการถ่างมือเพื่อให้เสียงที่ต่ำลงมา 1 Octave เพื่อแสดงลักษณะความเป็นเพลงเดี่ยว ในการจบประโยคนั้นจะใช้การตีข้อยที่เสียง ลา เพื่อผ่อนคลายประโยคให้อ่อนตัวลง

ประโยคที่ 7 ทำนองหลัก

---ฟชล	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ล	- ค - ร	- ค - ล	ลล - ช	ชช - ฟ
--------	---------	---------	---------	---------	---------	--------	--------

พบว่าในประโยคนี้ เป็นประโยคที่รับถ่ายมาจากสำนวนประโยคที่ 6 ซึ่งทั้ง 2 ประโยคนี้ สามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างกลมกลืน โดยจะให้การสับคี่มาเป็นตัวเพิ่มสีสันของทำนองเพลง จะสังเกตว่าในประโยคนี้ก็ยังเป็นสำนวนเปิดเพื่อต้องการประโยคต่อไปเหมือนกัน

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

--- รม	รม - ร	--- ลค	- ค - ล	--- ชล	ชล - ช	- ล - ช	ฟช ฟช-ฟ
ค	ร	ช	ล ล	ฟ	ช ช	ช ช	ม ช ฟ

ประโยคนี้จะใช้การสับคี่เสียเป็นส่วนใหญ่ โดยในวรรคทำก็ขึ้นต้นด้วยการสับคี่ขึ้น เป็นการแสดงถึงความเย็บคม ต่อจากการสับคี่ขึ้นนั้น ผู้ประพันธ์ได้ใช้วิธีการบรรเลงในคู่ 9 โดยใช้มือขวาตีที่เสียง มี ซึ่งจะสูงขึ้นไป 1 เสียง ในวรรคทำจะใช้ลักษณะแบบนี้ 2 ครั้งด้วยกัน แล้วเปิดสำนวนไว้เพื่อให้มีวรรคถัดไป วรรครับก็จะใช้ลักษณะการบรรเลงที่เหมือนกัน ในทางดนตรีไทยเรียกว่า การถ่างมือ คือการบรรเลงในลักษณะคู่ 9 เช่นเดียวกันกับต้นประโยค

ประโยคที่ 8 ทำนองหลัก

ม ร ค ช	ค ช ค ร	ม ร ค ร	ม ฟ - ฟ	- ค - ล	- ช - ฟ	ฟ ฟ - ม	ม ม - ร
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

เป็นการแสดงให้เห็นถึงความกระชับของทำนองเพลงเช่นเดียวกับประโยคที่ 6 จาก การวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันคือ ในวรรคที่ 6 นั้นผู้ประพันธ์ต้องการให้เป็นสำนวนเปิด แต่ในวรรคนี้ผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์ต้องการให้จบสำนวนในวรรครับนี้ด้วย สำนวนปิดที่ให้ความรู้สึกพบความสมบูรณ์

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ซ ล ซ ฟ	- ม - ร	ร ด ค - ร	- ม - ฟ	ด ร ค - ล	- ซ - ฟ	- - - ร ม	- - - ม
ม ร ค	ท ล	ซ ล	ท ฟ	ร ค ล	ซ ฟ	ค	ร ร

ประโยคนี้อาจจะรับสัมผัสมาจากประโยคที่แล้ว โดยจะใช้การประสานเสียงของกลุ่ม 4 มา รับสัมผัส แล้วมาจบลงที่เสียง ฟา ซึ่งเป็นเสียง 1st degree ของกลุ่มปัญญามูล ในวรรครับจะใช้การ ตีลักษณะเดียวกันกับวรรคทำ แต่เปลี่ยนตรงที่วรรครับจะใช้คู่ 8 ต่อด้วยการสะบัด แล้วจบด้วย การกรอ เพื่อผ่อนคลายสำนวนในคู่ 2

เที่ยวที่ 1 ท่อนที่ 2 วรรคที่ 1

ประโยคที่ 9 ทำนองหลัก

- ร - ค	ค ค - ร	ร ร - ฟ	ฟ ฟ - ซ	- - ล ซ	ล ฟ ซ ร	ฟ ร ซ ฟ	ซ ร ฟ ค
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกันกับประโยคที่ 1 ของท่อนที่ 1 คือ ต้องการให้เป็นการขึ้นต้นของสำนวนเพลง จะอยู่ในบันไดเสียงเพียงขอล่าง

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - -	- - - -	- - - -	- ค - ร	- - - คค	- ร - ร	- ร ร ร	ร ร ฟ - ค
	๑ ท	๑ ค	ร	ค	ร ร	ล ซ ฟ	ร ร ค

ประโยคนี้อาจจะเทคนิคพิเศษ คือ การกวาด โดยจะกวาด 2 ครั้งติดต่อกันแล้วมาจบที่ เสียง เร ด้วยการกรอ โดยสำนวนเป็นปลายเปิด ในวรรครับใช้สำนวนคู่ 8 มารับสัมผัสจากวรรค ทำ และยังใช้การเลี้ยวมือเข้ามาเพื่อเพิ่มสีสัน และยังทำหน้าที่ประเสียดไปในตัวอีกด้วย แต่สุดท้าย ประโยคก็คลายออกมาด้วยการจบทำนองด้วยการกรอ

ประโยคที่ 10 ทำนองหลัก

- ร ฟ ด	ร ด ท ล	ช ฟ ช ล	ช ล ท ด	--- ท ล ช	- ล - ด	- ล - -	ท คร - ฟ
---------	---------	---------	---------	-----------	---------	---------	----------

ในประโยคนี้เป็นทำนองเดียวกันกับประโยคที่ 2 ในท่อนที่ 1 มีจุดประสงค์เดียวกันคือเพื่อต่อเติมประโยคที่ 1 ให้มีความสมบูรณ์

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - -	ช ล - - ช	- ช - -	ค ร - - ค	- ค - -	ร ม - - ร	- ม - ร	- ค - ร
	ฟ ช	ร	ท ค	ช	ค ร	ร	ช ฟ

พบว่าประโยคนี้ พบการใช้เทคนิคพิเศษคือ การสลับ การลัดจังหวะและการกรอ ในวรรคทำจะเริ่มด้วยการสลับขึ้น เพื่อให้สำนวนกระชับจากนั้นก็ใช้การลัดจังหวะทำให้ดูเข้มข้น แต่ก็ใช้การกรอเข้ามาทำให้สำนวนผ่อนคลายลงในตัวของมันเอง ในวรรครับนั้น เป็นสำนวนเชื่อม ผ่ามาจากวรรคทำด้วยการลัดจังหวะ แล้วก็มีการสลับเกิดขึ้นอีก แต่สุดท้ายนั้นไปจบประโยคที่เสียง ฟา ในลักษณะของลูกเสี้ยว พบว่าประโยคนี้เหมือนจะเข้มข้น และเหมือนจะอ่อนหวานก็เพราะเทคนิคต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว

ประโยคที่ 11 ทำนองหลัก

- ช - ค	- ค ร ม	ร ค ร ม	ฟ ช - ช	- ค - ฟ	- - ช ล	- ค - ล	- ช - ฟ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

พบว่าผู้ประพันธ์ ได้หยิบยืมท่วงทำนองของท่อนที่ 1 มาถึง 3 ประโยคด้วยกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์ต้องการที่จะยืนยันและเพิ่มความมั่นใจในการขึ้นต้นบทเพลงในท่อน 2

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - ฟ	- - - -	ช ล ช - ฟ	- ม - ร	- ร - ล	- - - -	ร ร ช -	ช - ม ฟ
ค		ม ร ค	ท ล	ล	ช ฟ ม ร	ร ร	ร

พบว่าประโยคที่ 11 นี้ เป็นสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 3 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์ต้องการให้เป็นประโยคเชื่อมต่อเท่านั้น

ประโยคที่ 12 ทำนองหลัก

- ค - ฟ	- - ซล	- ค - ล	- ซ - ฟ	- - ลซ	ล ฟ ซร	ฟ ร ซฟ	ซร ฟค
---------	--------	---------	---------	--------	--------	--------	-------

พบว่า ในวรรคทำนองนั้น ผู้ประพันธ์ทำเอานำเอาสำนวนของวรรครับในประโยคที่ 3 มาแสดงให้เห็นถึงความหนักแน่น ตอกย้ำ ความมั่นใจ ส่วนในวรรครับนั้น จะใช้การตีโดยสลับมือผู้กำนวนให้เคลื่อนลงมาที่เสียงต่ำจบที่เสียง เร บ่งบอกความรู้สึกว่าจำเป็นต้องมีทำนองขึ้นมาเชื่อมต่อไป

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - ฟ	- ฟ - ซล	- ล - ล	- ซ - ฟ	- - - ทท	- ค - ร	คค ร ฟ	- ซ - ค
คค	ค ฟ	ล ค	ซ ฟ	ท	ค ร	ค ร ฟ	ร ค

ประโยคนี้เป็นประโยคจบวรรคของท่อนที่ 2 ถึงแม้ว่าจะเป็นประโยคจบแต่ก็เป็นสำนวนปลายเปิด เพื่อต้องการให้มีประโยคต่อ ๆ ไป พบว่าเป็นประที่รับสัมผัสมาจากประโยคที่แล้วอย่างต่อเนื่อง ทำให้สำนวนเริ่มที่จะเข้มข้นขึ้นมาเรื่อยๆ

เที่ยวที่ 1 ท่อนที่ 2 วรรคที่ 2

ประโยคที่ 13 ทำนองหลัก

- ร ฟค	รค ทล	ซฟ ซล	ซล ทค	- - - ทลซ	- ล - ค	- ล - -	ทคร - ฟ
--------	-------	-------	-------	-----------	---------	---------	---------

เป็นทำนองเดิมของประโยคที่ 2 ในท่อนที่ 1 และประโยคที่ 2 ในท่อนที่ 2 พบว่าผู้ประพันธ์ต้องการย้อนกลับในท่อนที่ 2 วรรคที่ 1 แล้วก็ตัดทำนองลงเพื่อให้เกิดความกระชับมากขึ้น จึงเป็นสำนวนปลายเปิด เพื่อให้มีประโยคถัดไป

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - -	ซล - ซ	ลล - ซซ	ฟฟ - ค	- - - -	รม - ร	มม - รร	คค - ร
	ฟ ซ	ล ซ	ฟ ค		ค ร	ม ร	ค ฟ

ประโยคนี้เป็นส่วนเดียวกันกับประโยคที่ 2 และประโยคที่ 10 เพียงแต่ผู้ประพันธ์ได้ตกแต่งทำนองเสียงใหม่เพื่อให้เกิดความแตกต่างของทำนองเพลง ในต้นของสำนวนนั้นพบความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ประโยคที่ 2 และ ประโยคที่ 10 นั้นเป็นเพียงสำนวนรองรับสัมผัสเท่านั้น แต่ประโยคนี้ถือว่าเป็นประโยคขึ้นต้นของวรรคเลขที่เดียว

ประโยคที่ 14 ทำนองหลัก

- ค - ฟ	- - ซล	- ค - ล	- ซ - ฟ	- - ลซ	ลฟซร	ฟรซฟ	ซรฟค
---------	--------	---------	---------	--------	------	------	------

จากที่กล่าวมาแล้วในประโยคที่ 5 นั้น ผู้ประพันธ์ต้องการให้สำนวนมีความกระชับ จะเห็นได้ว่าในประโยคนี้ผู้ประพันธ์ได้นำเอาสำนวนของประโยคที่ 4 ในตอนที่ 2 วรรคที่ 1 มาต่อเติมกับประโยคที่ 5 เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - -	- ร - ร	- - - ร	ร ร - ร	- - - ร	ร ร - ร	คท ค - ร	ร ร ร ค
	ซ ซ	ล	ซฟ ฟ	ซ	ฟ ร ร	ท ค ร	ฟซฟค

ประโยคนี้จะรับสัมผัสมาจากประโยคที่แล้วอย่างกลมกลืน สักเกตจากการใช้ลูกเสี้ยวมารองรับ สัมผัสจากประโยคที่แล้ว และยังใช้การกรอเข้ามาทำให้ทำนองนั้นอ่อนหวานขึ้น ในวรรครับนั้นก็ยังคงยึดทำนองที่อ่อนหวานอยู่ แต่ในช่วงจบนั้น ผู้ประพันธ์ต้องการเปลี่ยนจากความอ่อนหวาน ให้กลับมาเป็นความเข้มข้นขึ้นมา

ประโยคที่ 15 ทำนองหลัก

- ทคร	คฟคร	คทคร	คทลซ	- ค - ร	คทลซ	- ค - ฟ	- ฟซล
-------	------	------	------	---------	------	---------	-------

พบว่าในประโยคนี้เป็นการเปลี่ยนบันไดเสียงที่ฉับพลันทันที โดยเปลี่ยนจากทางเสียงออล่าง มาเป็นเสียงออบน แต่ก็ให้ความรู้สึกที่ดี มีความสมบูรณ์อยู่ในตัว เพราะว่าเป็นบันไดเสียงคู่กันอยู่แล้ว

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - ดร	- - - รด	- ท - -	ท - ลล -	- ช - ร	- - - -	ดล - - ล	- ด - ล
ท	ท	ฟ	ช ล ช	ร	ค ท ล ช	ค ช	ช ช

ประโยคนี้เริ่มเข้มข้นขึ้น หลังจากทำประโยคที่แล้ว ทำให้เปลี่ยนแปลง ประโยคนี้ เริ่มต้นด้วยการสะบัดขึ้น แล้วก็สะบัดลง ทำให้ความรู้สึกนั้นกลับมาที่เดิม แล้วจึงใช้การ ลักจังหวะเข้ามาเสริม เพื่อให้ประโยคนี้อารมณ์ความรู้สึก เหมือนกับการหยุดเพื่อที่จะเดินทางต่อไป ในวรรครับจะใช้การบรรเลงเรียงเสียงไล่ลงมาขึงเสียง ซอล ก่อนที่จะใช้การตีสับโดยให้มือ ซ้ายขึ้นอยู่ที่เสียง ซอล

ประโยคที่ 16 ทำนองหลัก

- ท - ด	รด ทล	ชฟชล	ชลทค	ร ร ร ช	ร ช ร ด	ช ด ช ล	ท ค - ท
---------	-------	------	------	---------	---------	---------	---------

ในประโยคนี้ ยังอยู่ในบันไดเสียงทางเฟิงฮอบน โดยเป็นการเชื่อมต่อกับประโยคนี้แล้ว เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ ประโยคนี้ยังมีการหยิบยืมเอาสำเนียงมอญมาใช้ทำให้เกิดสีสันมากขึ้น

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ลช - - ชล	- ด - ล	ลช ช - ล	- - ท ค	มร ร - -	ร - ร ด	- ด - -	ท ค - ท
ฟ ฟ	ช ช	ฟ	ช ล	ร ช	ช	ช ช ล	ฟ

พบการใช้เทคนิคพิเศษ คือการสะบัด การขึ้นต้นประโยคนี้จะใช้การสะบัดขึ้น และ สะบัดลงติดต่อกัน แล้วผูกสำนวนด้วยการใช้มือซ้ายขึ้นที่เสียง ซอล และใช้การสะบัดลงไปจบ ทำนองที่เสียง โด ในวรรครับนั้นเป็นการหยิบยืมสำนวนมาจากเพลงมอญ จะพบสำนวนแบบนี้ ในเพลงมอญทั่วไป

ประโยคที่ 17 ทำนองหลัก

- ร ค ล	ค ล ช ฟ	- ด - ฟ	- ฟ ช ล	- ด - ร	- ด - ล	ล ล - ช	ช ช - ฟ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ประโยคนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงบันไดเสียงจากทางเพียงออบน กลับมาที่บันไดเสียงเพียงออล่าง โดยสำนวนในวรรคทำนองนั้น เป็นลักษณะสำนวนปลายเปิดเพื่อต้องการประโยคใด ประโยคหนึ่งมารับต่อไป วรรครับนั้นจะรับสัมผัสกลอนจากวรรคทำนองอย่างกลมกลืน

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

----	รค - -	ลช - -	---ค	-----	ชฟ - -	คร ค -	---ค
	↓ ล ช ฟ	↓ ฟ ม ร	ค ล ล		↓ ร ค ล	↑ ท ล	ช ฟ ล

พบว่าประโยคนี้จะรับสัมผัสมาจากประโยคที่แล้ว โดยจะเว้นไว้ 1 ห้อง แล้วใช้การสะบัดลง 2 ครั้ง ทำให้สำนวนมีความกระชับมากขึ้นก่อนที่จะมาคลี่คลายด้วยการกรอในคู่ 3 ในวรรครับจะใช้การสะบัดลงเช่นกัน แต่ในสำนวนถัดไป จะใช้การสะบัดขึ้น แล้วผูกสำนวนลงต่ำ แต่กลับขึ้นไปจบในเสียงสูงคู่ 3 ซึ่งเป็นเสียงเดียวกันกับวรรคทำ

ประโยคที่ 18 ทำนองหลัก

ม ร ค ช	ค ช ค ร	ม ร ค ร	ม ฟ - ฟ	- ร - ค	ค ค - ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ประโยคนี้ พบว่าในวรรคทำเป็นการใช้มือบังคับ อยู่ในบันไดเสียงทางนอก โดยมีเสียง ฟา เป็นสะพานเชื่อมเสียง Tone Bridge และเป็นเสียงจบ (4th degree ของกลุ่มปัญญา) ส่วนในวรรครับนั้นกลับมาเป็นบันไดเสียงเพียงออล่าง สาเหตุมาจากเสียง ฟา ของวรรคทำ ที่เข้ามาสอดแทรก ทำให้การเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นไปอย่างกลมกลืน

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

---ค	-----	รค ค-ร	- ม - ฟ	-----	-----	ชฟ มฟ	- ช - ล
ฟ		↓ ช ล	ท ค			รค ทค	ร ม

ประโยคนี้เป็นประโยคต่อเนื่องจากประโยคที่แล้ว เป็นการใช้เสียงยาวมาถึงประโยคนี้เลย จากคู่ 3 ของประโยคที่แล้ว ลากเสียงยาวมาคู่ 5 ในประโยคนี้นั้น 1 ห้อง แล้วต่อด้วยการสะบัดลงพร้อมใช้คู่ 4 ในการผูกสำนวน จนมาจบที่คู่ 4 ที่เสียง มี กับ เสียง ลา

ประโยคที่ 19 ทำนองหลัก

- ท - ด	ร ด ท ล	ช ฟ ช ล	ช ล ท ด	ร ร ร ช	ร ช ร ด	ช ด ช ล	ท ด - ท
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ประโยคนี้มีสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 8 พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เพื่อต้องการยื่นยันตอกย้ำ ให้ความมั่นใจ

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

-----	-----	-----	-----	-----	- ฟ - ร	--- ด	ท ร ด ท
♫ ช	♫ ล	♫ ท	♫ ด	♫ ฟ	ร	ด	ท ร ด ท

ประโยคนี้เป็นการใช้เทคนิคพิเศษ คือการกวาดขึ้นจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง กวาดด้วยมือขวา ส่วนมือซ้ายใช้ลงจังหวะตก ผูกสำนวนขึ้นไปเรื่อย ๆ ทำให้สำนวนเข้มข้น แล้วใช้คู่ 8 มารองรับสัมผัสซึ่งก็ทำได้ดีทีเดียวจนมาผ่อนคลายลงที่ลูกกรอที่เสียง ที

ประโยคที่ 20 ทำนองหลัก

ล ช ฟ ด	ฟ ด ฟ ช	ล ช ฟ ช	ล ท - ท	- ฟ - ร	- ด - ท	ท ท - ล	ล ล - ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ในวรรคทำนองนั้นเป็นสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 10 เพียงแต่ต่างเสียงกันเท่านั้น ในทางดนตรีไทยเรียกว่า “มือเดียวกัน” เพื่อให้สัมผัสกับประโยคที่ 11 และจุดมุ่งหมายของผู้ประพันธ์ ต้องการให้มีสำนวนจบของวรรคโดยใช้มือบังคับทาง แล้วให้วรรครับนั้นทำการผ่อนคลายโดยการใช้สำนวนห่าง ๆ

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

--- รร	ร ร ร ร	--- ด	ท ร ด ท	- ร - ด	- ท - ร	- ด - -	ช ล - - ช
ช	ล ช ฟ ร	ด	ท ร ด ท	ร ด	ท ร	ด	ฟ ช ช

ในวรรคทำนองนั้นจะใช้ลูกเสี้ยวเข้ามามีบทบาทสำคัญ คือ การใช้ลูกเสี้ยวนี้เป็นการเพิ่มเสียงให้สูงขึ้นไปอีก แล้วผูกสำนวนด้วยคู่ 8 จากเสียง โด วนเวียนมาที่เสียง โด ก่อนที่จะใช้การสะบัดขึ้นแล้วจบที่คู่ 8 เสียง ซอล ด้วยการกรอ

เที่ยวที่ 1 ท่อนที่ 2 วรรคที่ 2 (กลับต้น วรรคที่ 2)

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - -	- - - ลล	- ซ - ล	- ท - ด	- - - ล	- ล - ด	- - - รร	ดร - ฟ
	ล	ซ ล	ท ด	ล	ม ด	ร	ดร

ประโยคนี้นับพบการใช้คู่ 8 มารับสัมผัสจากประโยคที่แล้ว ซึ่งทำให้มีความกลมกลืนกันมาก อีกทั้งสำนวนเพลง ก็ยังคลี่คลายจากประโยคที่แล้วด้วย นับว่าผู้ประพันธ์มากด้วยสติปัญญา อย่างเห็นได้ชัด เปรียบได้กลับความมืดมัวของฟ้ายามเมฆฝนมา แล้วกลับมาสดใสอีกครั้งหลังจากเมฆฝนได้จางหายไป

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - -	- ร - ร	- - - ร	รร - ร	- - - ร	รร - ร	ดท - ดร	รรร ด
	ซ ซ	ล	ซ ฟ ฟ	ซ	ฟ ร ร	ท ดร	ฟซฟด

ประโยคนี้นับมีสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 14 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ดร	รด	- ท - -	ท - ลล	- ซ - ร	- - - -	ดด - ด	- ด - ล
ท	ท	ฟ	ซ ล ซ	ร	ด ท ล ซ	ด ซ	ซ ซ

ประโยคนี้นับมีสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 15 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ลช ชล	- ด - ล	ลช ช-ล	- - ท ด	มร ร -	ร - ร ด	- ด - -	ท ด - ท
↙ ฟ ฟ ↘	ช ช	↙ ฟ ↘	ช ล	ร ช	ช	ช ชล	ฟ

ประโยคนี้มีสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 16 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - -	ร ด - - -	ลช	- - - ด	- - - -	ชฟ - - -	ด ร ค - -	- - - ด
	↙ ล ช ฟ ↘	↙ ฟ ม ร ↘	ค ล ล		↙ ร ค ล ↘	ท ↗ ล	ช ฟ ล

ประโยคนี้มีสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 17 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - ด	- - - -	ร ด ค ร	- ม - ฟ	- - - -	- - - -	ช ฟ ม ฟ	- ช - ล
ฟ		↙ ช ล ↘	ท ค			ร ค ท ค	ร ม

ประโยคนี้มีสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 18 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - -	- ช - ล	- - - ท	ล ท - ด	- - - -	- ร - ร	- - - ด	ท ร ค ท
๑ ช	ล	ท	ล ท ค	๑ ฟ	ร	ค	ท ร ค ท

ประโยคนี้เป็นสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 19 โดยใช้การกวาดเหมือนกัน เพียงแต่การกวาดของประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ใช้แค่เสริมทำนองเพลงเท่านั้น มิได้ให้มีบทบาทมาก เหมือนกับประโยคที่ 19 โดยในวรรคทำและวรรครับนั้นจะใช้มือเดียวกัน แต่ฝึกกันตรงที่เสียงเท่านั้นเอง

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - รร	ร ร ร ร	- - - คค	ท ร ค ท	- ซ - -	- ฟ - ท	ค ร ค ท	ค ท ล ซ
ซ	ล ซ ฟ ร	ค	ท ร ค ท	ฟ	ค ท	ร ค ท	ค ท ล ซ

ประโยคนี้นี้มีสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 20 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

เที่ยวที่ 1 ท่อนที่ 2 วรรคที่ 3

ประโยคที่ 29 ทำนองหลัก

- ค - ล	- ซ - ฟ	ฟ ฟ - ซ	ซ ซ - ล	- ท - ค	ร ค ท ล	ซ ฟ ซ ล	ท ค - ค
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ในประโยคนี้นี้ วรรคทำนองนั้นรับต่อเนื่องมาจากประโยคที่ 12 แต่วรรครับจะเป็นการเพิ่มสำนวนสอดแทรกเข้าไป ทำให้เกิดความเร้าใจยิ่งขึ้น ในประโยคนี้นี้มีสำนวนอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง โดยมีสะพานเชื่อมเสียง Tone Bribe ที่เสียง ที เข้ามาเพิ่มสีสันและเป็นตัวแปร

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - -	- ค - ฟ	- - ล ซ	ฟ ซ - ล	- - - -	- ร - ล	- - ค ท	ล ท - ค
๑ ค	ฟ	ล ซ	ฟ ซ ล	๑ ร	ล	ค ท	ล ท ค

ในวรรคทำนองจะใช้การกวาดขึ้น แล้วผูกสำนวนมาที่เสียง ลา ส่วนในวรรครับนั้นจะใช้มือเดียวกันกับสำนวนวรรคทำ แต่เปลี่ยนเสียงเท่านั้น โดยจะผูกสำนวนมาจบที่เสียง โด ประโยคนี้นี้จะอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง

ประโยคที่ 30 ทำนองหลัก

- ฟ - ร	- ค - ท	ท ท - ค	ค ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ท	ท ท - ล	ล ล - ซ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ในประโยคนี้ ได้รับอิทธิพลมาจากตัวแปรจากประโยคที่ 13 คือเสียงที่ ที่เข้ามามีบทบาททำให้มีการเปลี่ยนบันไดเสียงจากทางเพียงออล่างมาเป็นทางนอกโดยฉับพลัน ก็ไม่ได้ขัดแย้งอย่างไร กลับทำให้สำนวนสัมพันธ์กันด้วยดี

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - -	- ม - ท	- ค - ม	- - - ร	รร ฟ - ร	คท ค - ร	ทค ลท	ชล ฟช
♩ ม	ท	ค ม	ร	ร ร	ท ร	ค ท	ล ช

ในวรรคทำขึ้นต้นด้วยการกวาดขึ้นแล้วใช้คู่ 8 ผู้สำนวนมาจากที่เสียง เร ซึ่ง เป็นเสียงที่ 3rd degree ในบันไดเสียงทางเพียงออบน ในวรรครับใช้ทักษะการตีแบบกระชั้นมือ ผู้สำนวนลงมายังเสียงต่ำ มาจบที่เสียง ซอล

ประโยคที่ 31 ทำนองหลัก

- ร ค ล	ค ล ช ฟ	- ค - ฟ	- ฟ ช ล	- ท - ค	ร ค ท ล	ช ฟ ช ล	ช ล ท ค
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ประโยคนี้เป็นประโยคเดียวกันกับประโยคที่ 13 เพียงแต่ผู้ประพันธ์ได้ปรุงแต่งทำนองเสียใหม่ แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งหลักการทางดุริยางคศิลป์ คือยังรักษาทำนองหลักและลูกตกของทำนองไว้ เพิ่มความเข้มข้นของสำนวนเพลงเพื่อเตรียมตัวลงจบของบทเพลง

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - -	- ค - ฟ	- - - ช	ฟ ช - ล	- - - -	- - - -	ม ร ค ท	- ช - ฟ
♩ ค	ฟ	ช	ฟ ช ล	♩ ร	♩ ล ♩ ร	ม ร ค ท	ช ฟ

ประโยคนี้จะเปลี่ยนกลับมาที่บันไดเสียงทางเพียงออล่างเหมือนเดิม โดยในวรรคทำ จะเป็นสำนวนเดียวกันกับวรรคทำของประโยคที่ 29 พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน แต่ในวรรครับนั้น ผู้ประพันธ์ใช้การกวาดขึ้นเรียงชิดติดกันถึง 3 ครั้ง แล้วสอดรับด้วยการตีคู่ 8 ผู้ สำนวนเรียงเสียงมายังเสียงต่ำ พบว่าผู้ประพันธ์ต้องการให้สำนวนกลับมาเข้มข้นอีกครั้ง

ประโยคที่ 32 ทำนองหลัก

- ท คร	- ฟ - ช	- ล - ช	- ฟ - ร	- - - ค	- - - ร	- - - ฟ	- - - ช
--------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

เป็นประโยคสุดท้ายของบทเพลงซึ่งสามารถรับสัมผัสต่างจากประโยคที่ 15 อย่างกลมกลืน โดยการหวนกลับมาจบบทเพลงที่บันไดเสียงทางนอก ซึ่งเป็นกลุ่มปัญญา คือ ทคร x ฟช x ทำให้รู้สึกว่างบทเพลงอย่างสมบูรณ์

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - ล ร	ชฟ - - ช	ชล ค -	ค ลช -	ม ร ค ท	- ล - คร	- ช ฟ ม	- ร - ฟช
ล ท	ร ค	ฟ ช	ฟ ฟ ร	ช ลช	ท	ร ค รค	ม

ประโยคนี้พบว่าผู้ประพันธ์ได้แต่งทำนองโดยใช้การสลับขึ้นและลง อย่างมากมาย เพื่อทำให้มีความเข้มข้นมากขึ้น ทั้งๆ ที่ประโยคนี้เป็นประโยคสุดท้ายของบทเพลง แต่ก็มิได้แปลกใจเลย เนื่องจากเพลงไทยเวลาบรรเลงจะนิยมบรรเลง 2 ครั้ง หมายถึง เมื่อจบแล้วก็ให้กลับต้นเพลงใหม่ จึงพบว่าผู้ประพันธ์ต้องการให้มีประโยคถัดไปมารองรับ

เที่ยวที่ 2 ท่อนที่ 1

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

ล ช - ช -	ล - ค -	ร ค - ค -	ร - ร -	ร ค - ค -	ล ช - -	ร - ร -	ร - ร -
ช ล	ค ร	ค ร	ฟ ช	ล ช	ฟ ร	ช ฟ	ร ค

ประโยคนี้เป็นประโยคที่รับสัมผัสมาจากประโยคที่แล้ว แต่ใช้กลับต้นในเที่ยวที่ 2 จะเห็นได้ว่าในวรรคทำนองนั้นจะใช้การตีสลับมือ ผู้สำนวนขึ้นไปเสียงสูงในเสียง ซอล ในวรรครับจะใช้การสลับลง แล้วผู้สำนวนให้ลงมายังเสียงต่ำ โดยการตีแบบสลับมือกันมาจากที่เสียง โด

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

-ดท ทด	ร ด - -	-ลช ชล	- - ท ด	- มม รด	- ด - ล	-ชช ล ช	- ช - ฟ
ล	ท ล	ฟ	ชล	ม	ล	ช	ฟ

ในวรรคทำนองนั้น เริ่มต้นด้วยการใช้เทคนิคพิเศษคือ สะบัด แล้วผู้ส่านวนมาที่เสียง ลา ต่อไปก็ใช้สะบัดในลักษณะเดียวกัน ผู้ส่านวนมาที่เสียง โด ในวรรครับจะใช้การตีแบบถ่างมือ คู่ 10 ในเสียง ลา กับ โด และการถ่างมือ คู่ 9 ในเสียง ฟา กับ ซอล ลักษณะเช่นนี้จะพบมากในเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ทั่วไป

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

-ลช - -	- ด - รม	ฟชล -	รมฟ -	ทลล -	ลล ด -	ลช - -	ฟช - ฟ
ม รด	ช ด	ด	ช	ล ร	ล ช	รม	ด

ในวรรคทำนองนั้น เริ่มต้นด้วยการใช้เทคนิคพิเศษ คือ การสะบัดลง แล้วผู้ส่านวนขึ้นไปโดยการใช้นิ้วสะบัดขึ้น ให้เสียงมาตกที่เสียง ซอล ในวรรครับนั้นได้หยิบยืมสำนวนมาจากเพลงมอญ ซึ่งเป็นสำนวนที่พบมากในเพลงมอญต่าง ๆ

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

-ร ด - -	-ลช - -	-ทล - ด	-ช - ร ม	-ชฟ ฟช	ลช - -	-มร ร ม	- - ฟช
ล ช ม	ม รด	ช ล	ด ด	ม	ฟ ม	ด	ร ม

ประโยชน์พบการใช้เทคนิคพิเศษคือ การสะบัด โดยในวรรคทำจะใช้การสะบัดนี้ถึง 4 ห้องด้วยกัน ใน 3 ห้องแรกนั้นจะใช้การสะบัดลง ในลักษณะการเลี้ยว ในห้องที่ 4 นั้น เป็นการจบทำนองวรรคทำด้วยการสะบัดขึ้น การสะบัดนี้จะทำให้สำนวนกระชับขึ้น ส่วนในวรรครับเริ่มด้วยการสะบัดเหมือนกัน สังเกตว่าเป็นการรองรับสัมผัสมาจากวรรคทำ ทำให้สำนวนนั้นกลมกลืนกันมาก

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- ด - รด	-รด - -	-ลช - -	-ฟม - -	-รด - -	-ชล ด -	-ชฟ - -	-รด - -
ด	ล ช ฟ	ฟ ม ร	ร ด ล	ล ช ฟ	ฟ	ร ด ล	ล ช ฟ

พบการใช้เทคนิคการสะกดอีก ในวรรคห้า ผู้ประพันธ์จะผูกสำนวนลงมาจากเสียงต่ำไล่เรียงเสียงลงมาถึงเสียง ลา 3rd degree ในบันไดเสียงทางเพียงออกต่ำ ในวรรครับก็ใช้การสะกดเพื่อรับสัมผัสจากวรรคห้า ผู้ประพันธ์ก็ยังแสดงเจตนาารมณ์ เดิม คือ ต้องการจะไล่เรียงเสียงให้ลงมายังเสียงต่ำ จนมาจบลงที่เสียง ฟา 1st degree ในบันไดเสียงทางเพียงออกต่ำ

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

ม ร - -	ช ฟ - -	- ร ค ค ร	ช - ม ฟ	- ม ร ร -	- ฟ ม ม -	- ช ฟ ฟ -	- ล ช ช -
ค ล	ม ร	↓ ช	ร	↓ ค ม	↓ ร ฟ	↓ ม ช	↓ ฟ ล

ประโยคนี้จะอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออกต่ำ เริ่มด้วยการใช้มือขวา มือซ้ายสลับกันใน 2 ห้องแรก แล้วสะกดในลักษณะเฉี่ยวมาจากที่เสียง ฟา ในวรรครับจะใช้เทคนิคการสะกดเข้ามารับสัมผัสถึง 4 ห้อง จนจบประโยคพบว่าผู้ประพันธ์ต้องการให้ประโยคมีความเข้มข้นมากขึ้น

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

- ม ร ร -	ม - ม -	- ร ค ค -	ร - ค -	- ม ร ร -	- ท ล ล -	- ร ค ค -	ล - ช -
↓ ค ม	ช ร	↓ ล ร	ค ล	↓ ร ร	↓ ล ล	↓ ค ล	ช ฟ

หลังจากประโยคที่แล้วมีการสะกดส่งท้ายอย่างเข้มข้น ประโยคนี้ในวรรคห้าจึงได้มีการลดความเข้มข้นลง โดยการสะกดแล้วใช้การตีประกบสลับมือ เพื่อไม่ให้เสียงออกมามีความเกินไป ได้ผูกสำนวนมาจากที่เสียง ลา ในวรรครับยังใช้การสะกดอีก แต่เป็นการตีสะกดในคู่ 8 ขึ้นเสียงอยู่กับที่แล้วยังผูกสำนวนมาลงที่เสียง ฟา

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

ช ล ช ฟ	- ม - ร	- ร ค ค ร	- ม - ฟ	- ช ล - ล ค	- ช ล - ร	- ร ม - ล ช	- ฟ ม ม -
ม ร ค	ท ล	ช ล	ท ค	ฟ ช	ฟ ช ฟ	ค ฟ	ร ม ร

ในวรรคห้าจะใช้การประสานเสียงของกลุ่ม 4 เพื่อต้องการให้เสียงนั้นแคบลงจะไม่กว้างเหมือนคู่ 8 ใช้คู่ 4 ประสานไปจนจบวรรคห้าที่เสียง โค กับ ฟา แต่ก็ยังแทรกการเฉี่ยวไว้ด้วยเพื่อเพิ่มสีสันให้กับทำนองเพลง ส่วนในวรรครับใช้การสะกด ดูเหมือนครั้งนี้ผู้ประพันธ์เน้นมากและพบบ่อยมากในการเฉี่ยวฆ้องวงใหญ่ ของครูสอง วงฆ้อง

เที่ยวที่ 2 ท่อนที่ 2 วรรคที่ 1

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- ร ด ท -	- - - คร	- ช ฟ ม	- - - ฟช	- ชล ค -	- ค ลช -	ร - ร -	ร - ร -
ล ช ลช	ล ท	ร ค รค	ร ม	ฟ ช	ฟ ฟร	ช ฟ	ร ค

ประโยคนี้อยู่คงความเข้มข้นอยู่ สืบเนื่องจากการสะบัด และการใช้มือที่ติด ๆ กัน โดยในวรรครับนั้น จะมีการบรรเลงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกัน คือกลุ่มแรกจะอยู่ใน 2 ห้องแรก กลุ่มที่ 2 จะอยู่ใน 2 ห้องถัดมา ทั้ง 2 กลุ่มนี้มีการบรรเลงที่เหมือนกัน แต่เปลี่ยนตรงที่เสียงเท่านั้น ในวรรครับจะใช้การสะบัดขึ้นและสะบัดลง ติดต่อกันแล้วผูกสำนวนด้วยการตีสลับมือ โดยให้มือขวาขึ้นอยู่ที่เสียง เร แต่มาจบลงที่เสียง โด ในมือซ้าย

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- คท ทค	ร ด - -	- ลช ชล	ชล - -	- มม รค	- ค - ล	- ชช ลช	- ช - ฟ
ล	ทล	ฟ	ทค	ม รค	ค ล	ช ลช	ฟ ฟ

ทำนองทางเดี่ยวในประโยคที่ 10 นี้ มีสำนวนเดียวกับทำนองเดี่ยวในประโยคที่ 2 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- ลช - -	- ค - รรม	ฟ ชล -	ร ม ฟ -	ทล ล -	ลล ค -	ลช - -	ฟช - ฟ
ม รค	ช ค	ค	ช	ล ร	ล ช	ร ม	ค

ทำนองทางเดี่ยวในประโยคที่ 11 นี้มีสำนวนเดียวกับทำนองทางเดี่ยว ในประโยคที่ 3 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- ค - ค	ร ด - -	ร ด - -	ร ด - -	ลช - ช	ลฟ - -	ชฟ - ฟ	ชร - -
ค ล	ล ล	ช ช	ฟ ฟ	ฟ	ร ร	ร	ค ค

ในวรรคทำจะเริ่มต้นด้วยการตีสลับมือ แล้วตามด้วยการประสานเสียงคู่ 3 คู่ 4 และ คู่ 5 ให้จังหวะตกอยู่ที่มือซ้าย ในวรรครับก็จะใช้การประสานเสียงเหมือนกัน คือ คู่ 3 และ คู่ 2 มาจบที่มือซ้ายที่เสียง โด จะเห็นได้ว่า ในวรรครับนั้นผู้ประพันธ์ต้องการจะผ่อนคลายสำนวนลง มา เพื่อให้ผู้ฟัง ฟังแล้วรู้สึกผ่อนคลาย

เที่ยวที่ 2 ท่อน 2 วรรคที่ 2

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- ซฟ ฟ -	ซ ซ ซ -	- ดท ท -	ด ด ด -	- รค ค -	ร ร ร -	- รค ค -	ร - ม -
↙ ม ล	ซ	↙ ล ร	ด	↙ ท ม	ร	↙ ค ร	ม ฟ

ประโยคนี้พบการใช้เทคนิคพิเศษ คือ การสะบัด และการไขว้มือ ในวรรคทำเริ่มต้นด้วยการสะบัด แล้วต่อด้วยการไขว้มือ โดยจะให้มือซ้ายข้ามมือขวาไปตีที่เสียง ลา (ข้ามขึ้นไปในทางเสียงสูง) แล้วย้อนกลับมาที่เสียง ซอล โดยใช้มือขึ้นเสียงที่เสียง ซอล ทำลักษณะนี้เรียงเสียงขึ้นไป จนถึงห้องที่ 6 จบที่เสียง เร แล้วใช้การสะบัดในคู่ 8 ผูกสำนวนสลับมือกันไป จนมาจบที่มือซ้ายที่เสียง ฟา

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- ร - ฟ	- ฟ - ซล	- ค - รค	- รค - -	- ซล ค -	- ค ลซ -	ฟ - ซ -	ซ - ฟ -
ด	↙ ค ฟ	↙ ค ล	↙ ล ซ ฟ	↙ ฟ ซ	↙ ฟ ร	ร ฟ	ร ค

วรรคทำจะเป็นการผ่อนคลาย สำนวนลงโดยการหยุดจังหวะไว้ ใน 1 ส่วน 4 ของ จังหวะ แต่ในห้องต่อไปนั้นก็กลับมาสร้างความเข้มข้นเหมือนเดิม โดยการใช้เทคนิคพิเศษ คือ การสะบัดเข้ามาบีบบาท ในวรรครับ จะใช้การสะบัด 2 ครั้งติดต่อกัน แล้วผูกสำนวนโดยสลับให้มาจบที่เสียง โด

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- ซล ทร	- - ค -	- ท - -	ล - - ซ	- ค - รร	- ฟซ - ฟ	- มร - ฟ	- ฟ - ซล
↙ ฟ	ค ท ท	ล ล ซ	ซ ฟ	↙ ซ ค	↙ ร ร	↙ ค ร	↙ ค ฟ

วรรคห้าจะใช้การสะบัดขึ้น แล้วตีฝากกันไปเรื่อย ๆ โดยให้มาลงจังหวะตกที่เสียงซอล ในวรรครับใช้เทคนิคการสะบัด เพื่อเติมสีสันให้กับทำนองเพลงและเพิ่มความเข้มข้นอีกด้วย

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

-คท ทค	รค - -	-ลช ชล	- - ทค	-มร ร -	ร - รค	-ค - -	ทค - ท
ล	ทล	ฟ	ชล	รช	ช	ชชช	ฟ

ในวรรคห้าจะแบ่งสำนวนออกเป็นสำนวน 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 มี 2 ห้อง เริ่มด้วยการสะบัด ผูกสำนวนให้มาจบที่เสียงลา ในกลุ่ม 2 ก็เป็นลักษณะเดียวกัน เพียงแต่เปลี่ยนเสียงเท่านั้น ในวรรครับเป็นการหยิบยื่นสำนวนของเพลงมอญมาใช้ เพื่อเป็นการเชื่อมต่อกับทำนองเพลงนั้น ๆ

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

-ค - รค	-รค - -	-ลช - -	-ฟม - -	-รค - -	-ชลค -	-ชฟ - -	-รค - -
ค	ลชฟ	ฟมร	รคค	ลชฟ	ฟล	รคค	ลชฟ

ในทางเดี่ยวประโยคที่ 17 นี้ มีสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 5 ในเที่ยวที่ 2 พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

-ลชฟ	-ร - -	-รคคร	- - มฟ	-มร ร -	-ฟม ม -	-ชฟ ฟ -	-ลชช -
	คช	ช	คร	คม	รฟ	มช	ฟล

ในทางเดี่ยวประโยคที่ 18 นี้ มีสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 6 ในเที่ยวที่ 2 พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

-ดท ทค	รค - -	-ลช ชล	- - ทค	-มร ร -	ร - รค	-ค - -	ทค - ท
ล	ทล	ฟ	ชล	ร ช	ช	ช ชล	ฟ

ในทางเดี่ยวประโยคที่ 19 นี้ มีสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 16 ที่ยวที่ 2 พบว่า ผู้ประพันธ์มีอุปสรรคเดียวกัน

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- ฟ - ฟ	ชฟ - -	ชฟ - -	ชฟ - -	-ชฟ ฟ-	ช - ล -	-รด ค -	ท - ล -
ร ร	ร ร	ค ค	ท ท	ฟ ช	ล ท	ค ท	ล ช

ในประโยคนี้ วรรคทำจะใช้การประสานเสียงในคู่ 3, คู่ 4, และคู่ 5 โดยให้จังหวะตกอยู่ที่มือซ้าย ในวรรครับจะใช้การตีเคียวเป็นคู่ 8 แล้วผูกสำนวนขึ้นและลง มาจบที่เสียง ซอล

ที่ยวที่ 2 ท่อนที่ 2 วรรคที่ 2 (ซ้ำ)

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

-ชฟ ฟ-	ฟ รค - -	- - ชล	- - ทค	-ค - รม	ฟชลค	-มร - -	ลค - ค
ร ค	ท ทล	ชฟ	ชล	ช ค		ค ลช	ฟ

วรรคทำใช้การสลับให้สำนวนมาประสานเสียงในคู่ 5 แล้วสลับผูกสำนวนขึ้นไปที่ยวที่ 2 ในวรรครับก็ใช้การสลับ แล้วผูกสำนวนขึ้นไปเสียงสูงเหมือนกัน แต่จะใช้มือขวาเสียเป็นส่วนใหญ่ ก่อนจบนั้นยังได้มีการสลับในลักษณะการเคียว เพื่อให้ทำนองนั้นสมดุลย์กัน แล้วมาจบที่คู่ประสานในคู่ 5

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

-ค - ค	รค - -	รค - -	รค - -	ลช - ช	ลฟ - -	ชฟ - ฟ	ชร - -
ล	ล ล	ช ช	ฟ ฟ	ฟ	ร ร	ร	ค ค

ทำนองทางเดี่ยวประโยคที่ 22 นี้ มีสำนวนเดียวกับประโยคที่ 12 ของทางเดี่ยว
เที่ยวที่ 2 เพียงแต่เปลี่ยนแปลงตรงการขึ้นต้นประโยคเท่านั้น แต่ก็ถือว่าเป็นสำนวนเดียวกัน พบ
ว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

-ชล ทร	- - ค -	- ท - -	ล - - ช	- ค - ร ม	- ฟช - ฟ	- มร - ฟ	- ฟ - ชล
ฟ	ค ท ท	ล ลช	ช ฟ	ช ค	ร ม	ค ร	ค ฟ

ทำนองทางเดี่ยวประโยคที่ 23 นี้ มีสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 15 ของทางเดี่ยว
เที่ยวที่ 2 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

-คท ทค	ร ค - -	-ลช ชล	- - ท ค	-มร ร -	ร - รค	- ค - -	ทค - ท
ล	ทล	ฟ	ชล	ร ช	ช	ช ชล	ฟ

ทำนองทางเดี่ยวในประโยคที่ 24 นี้ มีสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 16 และ
ประโยคที่ 17 ของทางเดี่ยวเที่ยวที่ 2 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

-ค-รค	-รค - -	-ลช - -	-ฟม - -	-รค - -	-ชลค -	-ชฟ - -	-รค - -
ค	ลชฟ	ฟมร	รคค	ลชฟ	ฟ	รคค	ลชฟ

ทำนองทางเดี่ยวในประโยคที่ 25 นี้ มีสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 5 และประโยค
ที่ 12 ของทางเดี่ยวเที่ยวที่ 2 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

-ลชฟ	-ร - -	-ค - ร	- - ม ฟ	-มร ร -	-ฟม ม -	-ชฟ ฟ -	-ลช ช -
	ค ช	ท	คร	ค ม	ร ฟ	ม ช	ฟ ล

ทำนองทางเดี่ยวในประโยคที่ 26 นี้ มีสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 18 ของทางเดี่ยวที่ขวที่ 2 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

-คท ทค	ร ด - -	-ลช ชล	- - ทค	-มร ร -	ร - รค	- ค - -	ทค - ท
↓ ล	ทล	↓ ฟ	ชล	ร ช	ช	ช ชล	ฟ

ทำนองทางเดี่ยวในประโยคที่ 27 นี้ มีสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 16 และประโยคที่ 19 ของทางเดี่ยวที่ขวที่ 2 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- ฟ - ฟ	ชฟ - -	ชฟ - -	ชฟ - -	-ชฟ ฟ -	ช - ล -	- รค ค -	ท - ล -
ร ร	ร ร	ค ค	ท ท	↓ ฟ ช	ล ท	↓ ค ท	ล ช

ทำนองทางเดี่ยวในประโยคที่ 28 นี้ มีสำนวนเดียวกันกับประโยคที่ 20 ของทางเดี่ยวที่ขวที่ 2 จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน

เที่ยวที่ 2 ท่อนที่ 2 วรรคที่ 3

ทางเดี่ยว มีทำนองดังต่อไปนี้

- รค ค -	ล - ช -	- รค ค -	ฟ - ช -	-คท ทค	ร ด - -	-ลช ชล	- - ทล
↓ ค ล	ช ฟ	↓ ช ฟ	ช ล	↓ ล	ทล	↓ ฟ	ชล

ใน 4 ประโยคต่อจากนี้ เปรียบเสมือนลูกหมัดของบทเพลงด้วยวรรคที่จะใช้การเดี่ยวในคู่ 8 แล้วผูกสำนวนโดยตีสลับมือมายังเสียงต่ำ แล้วใช้การเดี่ยวในคู่ 4 ผูกสำนวนขึ้นไปยังเสียงสูง มาจบที่เสียง ลา ในวรรครับ ก็จะใช้การเดี่ยวแล้วผูกสำนวนให้ไปจบที่เสียง โด ซึ่งเป็นเสียงเดียวกับทำนองหลักจะอยู่ในทางเพียงออล่าง

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

- ฟล ฟ -	- ซฟ - -	- ซฟ ฟ -	ท - ด -	ร - ร -	ด - ท -	- ซฟ ฟ -	ท - ล -
ม ↗ ร	↘ ร ด ท	↘ ค ท	ค ร	ฟ ร	ค ท	↘ ค ท	ล ซ

วรรคทำจะใช้เทคนิคพิเศษ คือ การสะบัด แล้วผู้สํานวนมาจบที่เสียง ที ในห้องที่ 2 ในห้องที่ 3 นั้น ก็จะใช้การสะบัดอีกเพื่อเป็นการรองรับสัมผัส แล้วยังใช้เทคนิคพิเศษ การประคบ ผู้สํานวนข้ามเข้าไปในวรรครับด้วย เป็นการแสดงอารมณ์อย่างต่อเนื่อง แล้วแทรกด้วยการสะบัด ให้สํานวนมาตกที่เสียง ซอล ซึ่งอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออบน (ทคร x ฟซ x)

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

- รค ค -	ล - ซ -	- รค ค -	ฟ - ซ -	- ดท ทค	ร ค - -	- ลซ ซล	ท - - ค
↘ ค ล	ซ ฟ	↘ ซ ฟ	ซ ล	↘ ล	ท ล	↘ ฟ	ค

ทำนองทางเดียวในประโยคที่ 31 นี้ มีสํานวนเดียวกันกับประโยคที่ 29 จากการวิเคราะห์พบว่า ผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์เดียวกัน เพียงแต่ในห้องที่ 8 นั้น ผู้ประพันธ์ต้องการผ่อนคลายให้ลดความเข้มข้นลง

ทางเดียว มีทำนองดังต่อไปนี้

- - - ดร	- ฟ - ซ	- ล - ซ	- ฟ - ร	- - - ซล	- - - ดร	- ฟ - -	ซล - ซ
ล ท ↗	ฟ ซ	ล ซ	ฟ ล	ฟ ↗	ท ↗	ฟ	ล ซ

ประโยคนี้เป็นประโยคสุดท้ายของบทเพลง พบว่า แสดงการลงจบอย่างแท้จริง เนื่องจากในประโยคที่แล้วนั้น ใช้พยางค์ความถี่มีระดับเข้มข้นสูง จากนั้น ในประโยคนี้ผู้ประพันธ์จึงใช้พยางค์ความถี่ห่าง เสียงยาว ซึ่งพบว่าการลงจบเพลงในดนตรีไทยนั้น มีลักษณะการใช้ความเข้มข้นสูง แล้วผ่อนคลายลงมาให้พยางค์ห่างลง โดยการใช้เสียงยาว ซึ่งถือว่าการลงจบที่สมบูรณ์

ผู้วิจัย จะทำการศึกษาเปรียบเทียบมือฆ้องของเพลง 2 เพลง คือ เพลงทะเล และ เพลงดอกไม้ไทร โดยผู้วิจัยเอามือฆ้องทำนองหลักจากเพลงทะเลเป็นตัวตั้ง แล้วหามือฆ้องเดียวกันนี้ในเพลงดอกไม้ไทร จะทำการศึกษาเปรียบเทียบมือต่อมือ เพื่อดูความแตกต่างในสำนวนทำนองและวิวัฒนาการ ดังนี้

มือที่ 1 เพลงทะเล ทางพื้น

- ร - ค	ค ค - ร	ร ร - ฟ	ฟ ฟ - ซ
---------	---------	---------	---------

เพลงดอกไม้ไทร ทางพื้น

- ล - ซ	ซ ซ - ล	ล ล - ค	ค ค - ร
---------	---------	---------	---------

เพลงทะเล ทางเดี่ยว เทียบที่ 1

- - - ซล	ซล - ซ	- - - รม	รม - ร
ฟ	ซ ซ	ค	ร ร

เพลงทะเล ทางเดี่ยว เทียบที่ 2

ล ซ - ซ -	ล - ค -	ร ค - ค -	ร - ร -
ซ ล	ค ร	ค ร	ฟ ซ

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดี่ยว เทียบที่ 1

- ม - ล	- ซ - ฟ	- - - -	ซล ทค ร
ร	ร ค	ม ร ค ซ	ร

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดี่ยว เทียบที่ 2

ร ร ร -	ร ร ร -	ร ร ร -	ร ร ร -
X (ซ) ซ	ซ	X (ซ) ม	ร

พบว่า เป็นสำนวนการขึ้นต้นประโยค การแปลทำนองนั้น สำนวนจะไม่จบที่ลูก
ที่ตก การแปลทำนองไม่ได้ยึดทำนองหลัก โดยจะใช้การฝากลูกตกไปยังวรรคต่อไป ส่วนเพลง
ดอกไม้ไทรพบว่า ประโยคนี้ทำนองทางเดีวั้น จะมีความแตกต่างจากมือของเพลงทะเลแยะ โดย
ประโยคนี้เป็นประโยคในวรรครับ ทำการสานต่อจากวรรคทำ ทำให้มือนี้อีสันมากขึ้น

มือที่ 2 เพลงทะเลแยะ ทางพื้น

- - ลช	ลฟชร	ฟรชฟ	ชรลค
--------	------	------	------

เพลงดอกไม้ไทร ทางพื้น

ลชคค	คชลค	ชคช	ลคช
------	------	-----	-----

เพลงทะเลแยะ ทางเดีว เทีวที่ 1

- - - คค	- ร - ร	- ร ร ร	ร ร ร ค
ค	ร ฟ	ลชฟ	ร ฟ ค

เพลงทะเลแยะ ทางเดีว เทีวที่ 2

รค - ค -	ลช - -	ร - ร -	ร - ร -
ลช	ฟร	ชฟ	รค

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดีว เทีวที่ 1

รค - ล	- ช - ล	- ช - ฟ	- ม - ร
ลช	ฟฟ	ฟม	รค

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดีว เทีวที่ 2

รค - ล	- ช - ล	- ช - ฟ	- ม - -
ลช	ฟฟ	ฟม	รค

ในเพลงทะเลแย การตกแต่งทำนองเพลงจะใช้มือห่าง ๆ โดยสอดแทรกการกรอ เพื่อทำให้ทำนองดูอ่อนหวาน ส่วนในเพลงดอกไม้ไทร การตกแต่งทำนองนั้น ใช้การตีสลับมือคล้ายทำนองหลัก แต่ในทางเดียวกัน จะเป็นการฝากทำนองไปจบที่ลูกตกเดียวกัน

มือที่ 3 เพลงทะเลแย ทางพื้น

-ร ฟ ค	ร ค ท ล	ช ฟ ช ล	ช ล ท ค
--------	---------	---------	---------

เพลงดอกไม้ไทร ทางพื้น

-ล ค ช	ล ช ฟ ม	ร ค ร ม	ร ม ฟ ช
--------	---------	---------	---------

เพลงทะเลแย ทางเดี่ยว เทียบที่ 1

- - - -	- - - ช	- - - -	- - - ค
	♩ ช ช		♩ ค ค

เพลงทะเลแย ทางเดี่ยว เทียบที่ 2

-คท ทค	ร ค - -	-ลช ชล	- - ทค
↙ ล	ท ล	↘ ฟ	ชล

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดี่ยว เทียบที่ 1

ชล ค -	ค ลช -	- - ร ม	ฟ - ช -
ฟ ↗ ช	ฟ ↗ ฟ ม	รค	ช

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดี่ยว เทียบที่ 2

ชล ค -	ค ลช -	- - ร ม	ฟ - ช -
ฟ ↗ ช	ฟ ↘ ฟ ม	รค - -	ช

ในเพลงทะเลแย ตกแต่งทำนองด้วยเทคนิคพิเศษคือ การกวาด มือลักษณะนี้จะเน้นที่ ลูกตกเป็นหลัก โดยไม่สนใจทำนองหลัก ส่วนในเพลงดอกไม้ไทรนั้น ผู้ประพันธ์ได้ตกแต่ง ทำนองโดยการยึดทำนองหลักไว้เป็นเกณฑ์ ซึ่งจะแตกต่างจากเพลงทะเลแย

มือที่ 4 เพลงทะเลแย ทางพื้น

---ทลช	- ล - ด	- ล - -	ทคร - ฟ
--------	---------	---------	---------

เพลงดอกไม้ไทร ทางพื้น

- ฟ ม ร	- ม - ช	- ม - ฟ	ช ล - ด
---------	---------	---------	---------

เพลงทะเลแย ทางเดี่ยว เทียบที่ 1

- - - -	- - - รร	ร ร ร ด	ร ด ร ร
	ร	ฟชฟ ด	ด ร ฟ

เพลงทะเลแย ทางเดี่ยว เทียบที่ 2

- ม ม ร ด	- ด - ล	- ชชล ช	- ช - ฟ
ม	ล	ช	ฟ

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดี่ยว เทียบที่ 1

มร ร -	ลช ม -	ลช ช -	ร ด ล -
↙ ค ม	↙ ร ช	↙ ม ล	↙ ช ด

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดี่ยว เทียบที่ 2

ร ด - -	ร ด - -	ด - - ชล	ช - ด -
↙ ลชม	ลช	ม ฟ ↗	ด

ในเพลงทะเลแย การตกแต่งทำนองมีความไพเราะมาก โดยการใช้ลูกเสี้ยวเข้ามามีบทบาท ทำให้มีเสียงสูงขึ้น แต่ก็ยังยึดหลักเกณฑ์ของลูกตกไว้เป็นอย่างดี ส่วนในเพลงดอกไม้ไทร นั้น ตกแต่งทำนองโดยใช้เทคนิคการสลับเข้ามาเป็นส่วนช่วยเพิ่มสีสันของทำนองเพลง ทำนองทางเดียวจะเรียงร้อยไปกับโครงสร้างของทำนองเพลง ทั้ง 2 ประโยคนี้ มีความแตกต่างกันโดยเพลงทะเลแยเดินทำนองแบบสุขุม รอบคอบ ส่วนเพลงดอกไม้ไทรเดินทำนองโลดโผน

มื่อที่ 5 เพลงทะเลแย ทางพื้น

- ด - ฟ	- - ซล	- ด - ล	- ซ - ฟ
---------	--------	---------	---------

เพลงดอกไม้ไทร ทางพื้น

- ซ - ด	- - ร ม	- ซ - ม	- ร - ด
---------	---------	---------	---------

เพลงทะเลแย ทางเดี่ยว เที้ยวที่ 1

- ร - ล	- - - -	รร ซ -	ซ - ม ฟ
ล	ซ ฟ ม ร	ร ร	ร ด

เพลงทะเลแย ทางเดี่ยว เที้ยวที่ 2

ทล ล -	ลล ด -	ลซ - -	ฟซ - ฟ
ล ร	ล ซ	ร ม	ด

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดี่ยว เที้ยวที่ 1

- ม ม ม	- - - มม	รร ด - ร	- ร - ด
ม ล ซ	ม	ร ด ร	ด ด

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดี่ยว เที้ยวที่ 2

ลช - -	รด - -	ม - ม -	ม - ร -
↙ ม ร ค	↙ ล ช ม	ช ม	ร ค

ในเพลงทะเลแย การตกแต่งทำนองนับว่าเป็นการแสดงความสามารถอย่างแตกฉาน คือผู้ประพันธ์จะตกแต่งทำนอง โดยการปิดบังทำนองหลักไว้อย่างสิ้นเชิง แต่ยังมีลูกตกไว้ตามหลักและวิชาการ ส่วนเพลงดอกไม้ไทรมีการใช้ลูกเสี้ยวเข้ามาเพิ่มสีสันในทำนองเพลง

มื่อที่ 6 เพลงทะเลแย ทางพื้น

- ร ค ล	ค ล ช ฟ	ฟ ฟ - ช	ช ช - ล
---------	---------	---------	---------

เพลงดอกไม้ไทร ทางพื้น

- ล ช ม	ช ม ร ค	ค ค - ร	ร ร - ม
---------	---------	---------	---------

เพลงทะเลแย ทางเดี่ยว เที้ยวที่ 1

- - - ลท	ลท - ล	- ม - -	- ล - ร
↙ ช	ล ล	ร	ร ร

เพลงทะเลแย ทางเดี่ยว เที้ยวที่ 2

- ค - รค	- รค - -	- ลช - -	- ฟม - -
↙ ค	↙ ล ช ฟ	↙ ฟ ม ร	↙ ร ค ล

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดี่ยว เที้ยวที่ 1

ชล ช -	ลช - -	ชล - ค	- ค - รม
↙ ฟ	↙ ม ร ค	↙ ฟ ค	↙ ช ค

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดี่ยว เที้ยวที่ 2

ชล ช -	ลช - -	ชล - ค	- ค - รม
ฟ [↑] ม	ฟ [↓] ร ค	ฟ [↑] ค	ช [↑] ค

ในเพลงทะเลเย การตกแต่งทำนองนั้น ผู้ประพันธ์มิได้ยึดโครงสร้างของทำนองหลักแม่แต่ลูกตก ซึ่งประโยคนี้ ผู้ประพันธ์ มีจุดประสงค์ต้องการให้เป็นประโยคเชื่อมต่อกับทำนองเพลง ส่วนเพลงดอกไม้ไทร ผู้ประพันธ์ตกแต่งทำนองหลักโดยยึดหลักเกณฑ์อย่างเคร่งครัด

มื่อที่ 7 เพลงทะเลเย ทางพื้น

- ค - ร	- ค - ล	ลล - ช	ชช - ฟ
---------	---------	--------	--------

เพลงดอกไม้ไทร ทางพื้น

- ช - ล	- ช - ม	ม ม - ร	ร ร - ค
---------	---------	---------	---------

เพลงทะเลเย ทางเดี่ยว เทียบที่ 1

คร ค - ล	- ช - ฟ	ชล ช - ฟ	- ม - ร
ร ค ล	ช ฟ	ม ร ค	ท ล

เพลงทะเลเย ทางเดี่ยว เทียบที่ 2

- รค - -	- ชล ค -	- ชฟ - -	- รค - -
ล ช ฟ	ฟ [↑] ล	ร ค ล	ล ช ฟ

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดี่ยว เทียบที่ 1

- - - ชล	รค - -	ม - ม -	ม - ร -
ร ม ฟ	ล ช ม	ช ม	ร ค

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดี่ยว เทียบที่ 2

- - ซล	รค - -	ม - ม -	ม - ร -
ร ม ฟ	ล ช ม	ช ม	ร ค

เพลงทะเลแย การตกแต่งทำนองผู้ประพันธ์ได้ตกแต่งโดยยึดทำนองหลัก แล้วจบมาที่ ลูกตก คู่ 4 ประสานกัน แต่ทางเดีวนั้นก็ยังปกปิดทำนองอยู่ ส่วนในเพลงดอกไม้ไทร ผู้ประพันธ์ได้ตกแต่งทำนอง โดยยึดหลักเกณฑ์อย่างเคร่งครัด จึงทำให้มีความแตกต่างกันมากของ 2 เพลง

มื่อที่ 8 เพลงทะเลแย ทางพื้น

- ร - ค	คค - ฟ	ฟฟ - ช	ชช - ล
---------	--------	--------	--------

เพลงดอกไม้ไทร ทางพื้น

- ล - ช	ชช - ค	คค - ร	ร ร - ม
---------	--------	--------	---------

เพลงทะเลแย ทางเดี่ยวเที่ยวที่ 1

ร ม ร - ค	ลทท - ล	- ล - -	- - - ล
ม ร ค	ช ล ล	ร ล	

เพลงทะเลแย ทางเดี่ยวเที่ยวที่ 2

- ม ร ร -	- ฟ ม ม -	- ช ฟ ฟ -	- ล ช ช -
ค ม	ร ฟ	ม ช	ฟ ล

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดี่ยวเที่ยวที่ 1

ช ล - ช	- ช - -	ค ค - -	ร ร - ม
ช	ร ค	ร	ม

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดี่ยวเที่ยวที่ 2

รม - ซ	- ซล -	ทล - -	ทคร -
ค ซ	ม ฟ ค	ซม	ม

ประโยคนี้อันผู้ประพันธ์ได้ตกแต่งทำนองทางเดี่ยว แบบเชื่อมต่อกับทำนองในวรรคแรก โดยมีได้ยึดในทำนองหลัก เพียงแต่ให้ทำนองจบลงที่ลูกตกเหมือนกับทำนองหลักเท่านั้น ในส่วนของเพลงดอกไม้ไทร ผู้ประพันธ์ตกแต่งทำนองโดยยึดตามหลักการแปลทำนอง คือ ยึดโครงสร้างของทำนองหลักเป็นเกณฑ์ ทำให้มีความแตกต่างกันระหว่างประโยคนี้อัน

มื่อที่ 9 เพลงทะเลแย ทางพื้น

---ฟซล	- ค - ร	- ฟ - ร	- ค - ล
--------	---------	---------	---------

เพลงดอกไม้ไทร ทางพื้น

- ฟ ซ ล	- ค - ร	- ม - ร	- ค - ล
---------	---------	---------	---------

เพลงทะเลแย ทางเดี่ยว เทียบที่ 1

--- ร ม	ร ม - ร	--- ล ค	- ค - ล
ค	ร	ซ	ล ล

เพลงทะเลแย ทางเดี่ยว เทียบที่ 2

- ม ร -	ม - ม -	- ร ค ค -	ร - ค -
ค ม	ซ ร	ล ร	ค ล

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดี่ยว เทียบที่ 1

--- ซล	ร ค ค -	ร - ม -	ร - ค -
ฟ	ล ร	ม ร	ค ล

เพลงดอกไม้ไทร ทางเดี่ยว เทียบที่ 2

ม - ชล	ร ค ค -	ม ช ฟ ม	ม ร - -
ม ฟ	ล ร	ม ร	ค ล

ในเพลงทะเลแย พบการแปลทำนองที่ผู้ประพันธ์ยึดลูกตก แต่สำนวนเพลงนั้นแตกต่างกันอย่างชัดเจน ถือว่าอยู่กับคนละบันไดเสียง ส่วนเพลงดอกไม้ไทรพบการแปลทำนอง ผู้ประพันธ์ยึดโครงสร้างของทำนองหลัก สามารถตกแต่งทำนองให้สอดคล้องกับทำนองหลักอย่างเหมาะสม

บทสรุป

เพลงเดี่ยว เป็นการแสดงความรู้ความสามารถในระดับสูง เนื่องจากเพลงไทยได้จัดไว้เป็นทางสำหรับการเดี่ยววอด้ฝีมือเป็นทางที่ผู้ประพันธ์ได้ประดิษฐ์เป็นพิเศษ ต้องใช้เมื่อดพรายในการบรรเลงสลับและสอดแทรกกันไป หากที่จะฝึกหัดให้สำเร็จลุล่วงแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นศิลปะที่งดงามได้ ศิลปินต้องมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน อย่างที่กล่าวมาแล้วว่า ครูสอน วงฆ้องเป็นผู้หนึ่งที่ได้รับการยกย่องมาก ท่านสามารถถ่ายทอดผลงานได้อย่างงดงาม เพราะนั่นเป็นความสามารถของท่านโดยแท้ การใช้เมื่อดพรายนั้น มีอยู่มากมายในเพลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เช่น การประคบ การกรอ การสะบัด การกวาด การไขว้ การกรอด และยังพบเทคนิคพิเศษ คือ การถ่างมืออีกด้วย สิ่งเหล่านี้ ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญของการแสดงผลงานเพลงเดี่ยว

จากผลการวิเคราะห์เดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงทะเลแย และเพลงดอกไม้ไทร พบว่า เป็นเพลงเดี่ยวที่มีความไพเราะ และสมบูรณ์ในตัวเอง นับเป็นศิลปกรรมชั้นยอดชิ้นหนึ่ง จาริดประเพณีอย่างหนึ่งของการบรรเลงก็คือ การบรรเลงซ้ำ 2 เที้ยว หรือที่เรียกว่า “กลับคืน” ลักษณะเช่นนี้ ปรากฏในเพลงเดี่ยวทั่วไป ในเที้ยวแรกจะเรียกว่า “เที้ยวโอด” เที้ยวที่สองเรียกว่า “เที้ยวพัน” โบราณได้เรียงร้อยสำนวนสำนวนต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องใกล้เคียงกับทำนองหลัก มีการเรียงระดับความเข้มข้นของสำนวนเพลงและการใช้เมื่อดพรายที่แตกต่างกันไป ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะพบในเดี่ยวฆ้องวงใหญ่โดยทั่วไป

การวิเคราะห์ความแตกต่าง และวิวัฒนาการของเพลงทะเลแย และเพลงดอกไม้ไทร นั้นพบข้อแตกต่างโดยสรุปได้ดังนี้

มือที่ 1 ครูสอน ได้นำมือนี้นี้มาตกแต่งทำนองได้หลากหลาย ก็จะใช้ลักษณะการตีชัย ในเที้ยวแรก ส่วนในเที้ยวที่ 2 นั้น เพิ่มสีสันด้วยการไขว้ ทำให้สำนวนมีวิวัฒนาการมากขึ้น

มือที่ 2 มือนี้ครูสอน ได้พัฒนาจากเพลงทะเลแยะ โดยการนำเอาท่อนที่ 2 มาปรับปรุงแล้วบรรเลงสลับมือคล้ายทำนองหลักให้สำนวนลงมาที่เสียงต่ำ

มือที่ 3 เพลงทะเลแยะในท่อนที่ 1 ใช้การกวาดเข้ามา แต่ในท่อนที่ 2 จะบรรเลงโดยยึดทำนองหลักเป็นเกณฑ์ ครูสอนจึงนำเพลงทะเลแยะท่อนที่ 2 มาปรับปรุง โดยเปลี่ยนการขึ้นต้นประโยคเสียใหม่ จากการสลับลงก็เปลี่ยนมาเป็นการสลับขึ้น เพื่อให้ทำนองเกิดแตกต่างกัน

มือที่ 4 ในมือนี้ครูสอนคิดแปลงได้ไพเราะมาก โดยไม่เหลือเค้าโครงเดิมในเพลงทะเลแยะไว้เลย ในท่อนแรกจะใช้การตีแบบทิ้งหาง ส่วนในท่อนที่ 2 จะค่อนข้างยึดทำนองหลักเป็นเกณฑ์ ถือว่าในมือนี้ครูสอน ได้วิวัฒนาการเป็นอย่างมาก

มือที่ 5 ในประโยคนี้นี้ ครูสอน ตกแต่งทำนองแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เป็นการนำลูกจากมืออื่นมาคิดแปลงให้เข้ากับทำนองเพลง นับว่าเป็นการพัฒนาและวิวัฒนาการใหม่ ๆ

มือที่ 6 มือนี้ครูสอน ได้ตกแต่งทำนองโดยยึดทำนองหลักเป็นเกณฑ์ ซึ่งแตกต่างจากเพลงทะเลแยะ ที่ผู้ประพันธ์ปิดบังทำนองหลักไว้ เพื่อแสดงความสามารถ และสติปัญญาอย่างแตกฉาน

มือที่ 7 พบว่า ครูสอน พยายามตกแต่งทำนองให้แตกต่างกันไป แต่ทั้งนี้และทั้งนั้น ครูสอนก็ยึดทำนองหลักเป็นเกณฑ์ ทำให้การดำเนินกลอนนั้นสอดคล้องกัน

มือที่ 8 ครูสอน ได้ผ่อนคลายทำนองในช่วงนี้ ให้สำนวนอ่อนลง แต่ก็ยังยึดโครงสร้างทำนองหลักอยู่

มือที่ 9 ประโยคนี้นี้ แม้ว่าทำนองหลักจะมีความแตกต่างกัน แต่ก็นับว่าเป็นมือเดียวกัน จึงทำให้ทางเดียวไม่แตกต่างกันเท่าไร โดยผู้ประพันธ์ทั้งสองยังคงยึดทำนองหลัก ในการตกแต่งทำนองไว้เหมือนเดิม เพียงแค่แตกต่างในทำนองสารถะเท่านั้น